

VÄLIS-EESTI

ALMANAK

Krediit Pank, Tallinnas

Asutatud 1907. aastal.

Telegr. aadr. Krediitpank.

Osakonnad: Abjas, Antslas, Kaapsalus, Keinas, Jõhvis, Karvas, Nõmmel, Petseris, Pärnus, Tapal, Tartus, Siiril, Viifandis, Võrus.

Pangal on laialdane väliskorrespondentide võrk, selle hulgas AMEERIKAS: Irving Trust Co ja The Chase National Bank, New York ja INGLISMAAL: Midland Bank Ltd Overseas Branch, London.

AKTIVA **Äriseis 1. augustil 1931. a.** PASSIVA

	Kr.
Kassa ja jooksv. arved Eesti	
Pangas	1.087.166.18
Väärtpaberid	455.578.76
Välisraha ja välisvekslid	530.978 50
Laenud	21.941.732 06
Korrespondendid :	
„Loro“ Kr. 345.147.36	
„Nostro“ „ 362.641.17	707.788.53
Osakonnad	1.442.100.50
Garantiide deebitorid	4.430.691.76
Kinnisvarad	1.978.072.50
Kulud	342.247.91
Makstud $\frac{1}{2}$ % ja komisjon	716.006.71
Muud aktivad	1.157.628.53
	<u>Kr. 34.789.981.94</u>

	Kr.
Aktsiakapital	1.400.000.—
Tagavara kapitalid	425.000 —
Amortisatsiooni kapital	365.905.78
Ametn. abiandm. kassa kapital	150.274.82
Hoiusummad	16.775.714 98
Korrespondendid:	
„Loro“ Kr. 260.236.62	
„Nostro“ „ 3.710.092.12	3.970.328 74
Osakonnad	1.470.436.18
Avaal kreditorid	4.430.691.76
Rediskont ja laenud teistes	
pankades	3.347 482 17
Saadud $\frac{1}{2}$ % ja komisjon	1.219.906.46
Muud passivad	1.234.241.05
	<u>Kr. 34 789.981.94</u>

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

Kaubamärk

Nõudke ainult!

Nõudke ainult!

Tuntud prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL seepi

Kõrgemas headuses tualettseep vistrikute, tedretäh-
tede, päikese põlendiku ja üleliigse higistamise vastu.

Seeb naha siledaks ja pehmeks.

Müük apteekites, rohu- ja teistes paremates kauplustes.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

EESTI RAHVAPANK

ASUTATUD AASTAL 1920.

TALLINN, SUUR KARJA 19, OMA MAJAS.

Telefon 425-55. Telegr. aadress: RAHVAPANK, TALLINN.

Ühistegeliste asutuste keskpank.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Oma laialdase korrespondentide võrgu kaudu otsekohene ühendus kõigi kodumaa linnade, alevite ja rahvarikaste kohtadega.

Keskpanga liikmeks on 255 ühistegelist ja omavalitsuse asutist.

Restoraan-Hotel „Du Nord“

Rataskaevu 3, kõnetr. 433-45.

Suurepäraline rootsieine

kl. 11—2 p.

75 snf.

Lõunad uudisroogadest. Hea köök.

Lõunal ja õhtul kunstnikkudest koosnev kapelle.

1. septembrist sügise hooaja avamine.

Korralikud numbrid.

Korralikud numbrid.

Gõiduluba

ükski pole veel sõidugarantii,
vaid autosõit muutub hädas
ohutuks, kui masin on varust-
tatud sügavhambuliste

MILLER

autokummidega

Ainuesindaja Festis

A/s. A. ROSENWALD & Co.

TARTUS
SUURTURG 8
Tel. 300

VILJANDIS
VÄIKETURG 5
Tel. 12

ETA

„PEETRI“ võõrastemaja

Tallinnas, Vabaduseplats 3. Telefon 202-75.

Reisijate jaoks alati saadaval korralikud puhtad toad.
Odavad hinnad. Teenimine vastutulelik.

Igaüks, kes soovib reisiväsimusest rahulikku puhkust,
leiab seda „PEETRI“ võõrastemajas Tallinnas,
Vabaduseplats 3, telefon 202-75.

Kuulutage Välis-Eesti Almanakis!

Miks on eriti tähtis kuulutada Almanakis?

Sellepärast, et:

- 1) Välis-Eesti Almanakki loetakse nii kodumaal kui väljamaal ja temal on juba 3. aastakäik ning järjekindel edu.
- 2) Kodumaad külastavatele eestlastele on Teie kuulutused juhendiks sest paljud neist eestlastest on aastaid kodumaalt ära olnud ja neile on kuulutustes palju uudist.
- 3) Välis-eestlased tunnevad suurt huvi kodumaa tööstus-kaubanduse vastu.
- 4) Paljud välis-eestlased on jõukad ja ostuvõimsad.
- 5) Välis-firmades töötavad eestlased saavad kaudselt informeerida suuretevõtteid meie tööstussaadustest — seega loodes neile turuvõimalusi.
- 6) Välis-Eesti Almanak ilmub 4 korda aastas ja ta püsib kaua lugemissõbra laual.
- 7) **Välis-Eesti Almanakis on odav kuulutada.**

Välis-Eesti Almanakis saate kuulutada ainult 4 korda aastas.

Kuulutuste hind:

Esikülgedel ja tekstis:

$\frac{1}{1}$ lhk.	Kr. 40.—
$\frac{1}{2}$ „	„ 20.—
$\frac{1}{4}$ „	„ 10.—

Viimased leheküljed:

$\frac{1}{1}$ lhk.	Kr. 30.—
$\frac{1}{2}$ „	„ 15.—
$\frac{1}{4}$ „	„ 7.50

Toimetus ja talitus: **Välis-Eesti Ühing, V. Posti t. 6, Tallinn,**
ehk Postkast 100, Tallinn.

Kondiitriäri ja kohvik

H. Feischner

Tallinn, Harju 45.

— Telefon (2)19-50. —

RIIGI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

JUHATUS JA MÜÜGIBÜROO

TALLINN, Valli tään. 4.

Telegrammi aadr.: „Peapõlevkivi“.

Telef. nr. nr.: (2)10-85 ja (2)11-62.

KAEVANDUS JA ÕLIVABRIK

Kohtla-Järvel ja Kukrusel.

Õiladu Tallinna sadamas.

Riigi Põlevkivitööstuse saadused:

Põlevkivi kütteks, toorõli, bensiin, kütteõli, rasked õlid ja bituumen („Estobituumen“) teede tegemiseks, katusepapiabrikutele ja isolatsioonitöödeks, immutusõlid ja „Fenolaat“ puu konserveerimiseks, põlevkivi-karbolineum („Estokarbolineum“), katuselakk (katusetõrv), raulakk (asfalt-lakk) ja asfalt-mastiks.

A.-S. VENNAD KIMBERG

TALLINN, RÜÜTLI TÄN. 4

NAELA- JA TRAADIVABRIK

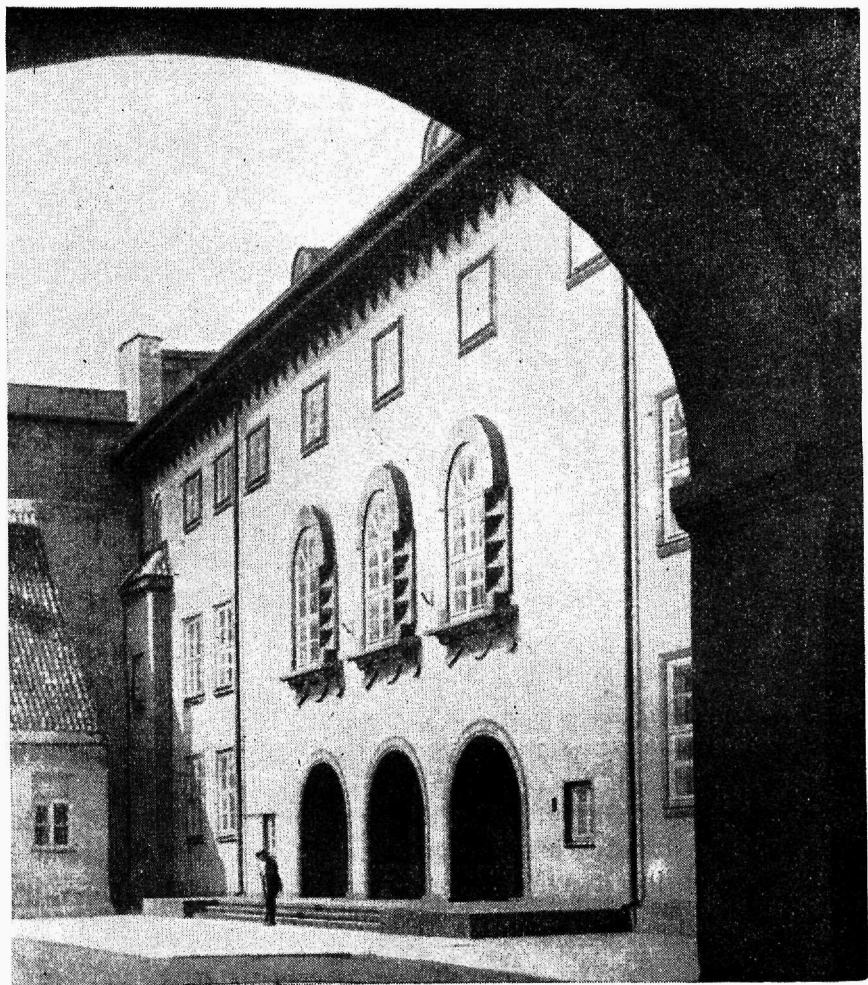
EHITUSMATERJALIDE JA RAUAKAUBA IMPORT
JA SUURMÜÜK

VÄLIS-EESTI ALMANAK

NR. 8

SEPTEMBER

1931

RIIGIKOGU.

Välis-Itaalia probleemid. *)

Dr. P. A. Speek.

Välis-Itaalia probleemid on viimasel ajal sagedaseks vaieldavaks aineks olnud Itaalia parlamendis.

Nendest vaielustest selgub, et Välis-Itaalias on kahesuguseid organisatsioone: ühed, millede ülesandeks on Itaalia kasuks ja Itaalia rahvuse kaitseks propaganda tegemine, ja teised vastastikku abiandmise ja tööleidmise ülesandeks.

Mitmed parlamendi liikmed, eriliselt aga Glavanzani, rõhutasid tarvidust, et Itaalia valitsuse asutised ja esitised välismail, nagu konsulaadid, fašistliku partei osakonnad j. t. peavad oma tegevust süvendama ja koordineerima tööolude tundmaõppimises sisserändamise mail ja nende mitmesuguste tööstuse aladel, ja nii, et võimalik oleks Itaalia väljarändajaid sinna koguda, kus palgad ja muud tööolud paremad on. Samad organisatsioonid peaksid ka hoiatusi saatma Kodu-Itaaliasse, et mitte enam sinna välja ei rännataks, kus juba küllalt itaallasi ees on, ja need seal tööpuuduse all kannatavad.

Muuseas on Itaalia valitsusel kavatsusel asutada abikapitale nende liikmete ja riigi rahalisel toetusel. Nende kapitalide ülesandeks oleks abiandmine hätta sattunud välis-itaallastele, nagu: kooperatiivühisuste asutamine, prii arsti ja juriidilise abi andmine tarvilistel kordadel, abiraha maksmine nende Itaalia vanematele, kellede lapsed Itaalia koolidesse on saadetud õppima, prii sõidu muretsemine nende lastele jne.

Itaalia koolid Välis-Itaalias on viimasel ajal üsna kaunile järjele jõudnud. Õpilaste arv nendes on tõusnud 303.000, selle hulka ka õpilasi arvates teistest rahvustest. Välismail on praegu 623 fašistliku partei osakonda 183.800 liikmega, kelledest 45.300 kuuluvad noorsoo ühingutesse. Organisatsioonid, millede ülesandeks tööliste vabaaja kasulik tarvitamine, on välismail arvuliselt juba 148.

Itaalia suvekoloniide kohta välismail teatab parlamendi aruanne, et Itaaliat on külastanud 1930. a. jooksul 10.323 välis-itaallaste last.

Sama aruanne teatab veel, et valitsus on aidanud välis-itaallaste poolt Kodu-Itaalia külastamist üsna tagajärjekalt: nii organiseerisid Itaalia organisatsioonid, eriliselt aga Itaalia konsulaadid, välismail viis välis-itaallaste hulgalist Kodu-Itaalia külastamist 1930. a.

*) Välisrahvuste probleemid teistes riigis — vaata Almanak nr. 4, 5/6, 7 1930. a.

Väljarändajad Itaaliast jagunevad kahte liiki: need, kes ajutiselt ja need, kes jäädavalt välja rändavad.

Esimene liik on Itaalia rahvale kasulik, sest ajutised väljarändajad, tagasi tulles, toovad kaasa kasulikke kogemusi ja teadmisi ning sagedasti ka tööga teenitud ja hoitud raha, kuna aga teine liik tähendab Itaaliale tunduvat majanduslikku ja rahvuslikku kaotust.

Sellepärast tuleb jäädavast väljarändamisest tagasi hoida. Tuleb Itaalias, meis maanurkes ja linnades, kus jäädav väljarändamine eriliselt suur on, rahva elu-olu niivõrd parandada, et inimesed ei tunneks ennast sunnitud olema jäädavalt välja rändama. See aitaks ka sellest pahast eemal hoida, et ajutised väljarändajad ei muutuks välismail jäädavateks väljarändajateks.

Ligem kontakt ja suurem vastastikune huvi Kodu-Itaalia ja Välis-Itaalia vahel aitaks ka omakord jäädavat väljarändamist vähendada.

Nii Itaalia, olgugi fašistline Itaalia!

VÄÄNA JÕESUU.

Foto: Ivar Paalmann.

Eesti rahaasutiste edu.

Kas on väliseestlaste hoisummad Eesti pankades vähem kindlad, kui mujal?

(A. N.)

Meie, välis- ja kodueestlased, tunneme sagedasti vaheldamisi huvi ja kartust kodumaa rahaasutiste vastu.

Kui meil juhtub mõni summake raha jääma üle, siis tekib küsimus, kus teda hoida seni, kui kord vaja läheb?

See on otse keerdküsimus, sest praeguse, XX a.-s. ajalugu on olnud nii kirju, igasugused riiklikud ja majanduslikud tõusud ja mõõnad nii sagedased, kurbi kogemusi nii palju, et raske öelda, milleks olla valmis tulevikus.

Halb, kui raha ei ole, kuid veel halvem näib küsimus raha paigutamise kohta, kui seda veidi kogub.

Oleme ju paljud välja rännanud just selle eesmärgiga, et vast saame kusagil välismaal, olgugi küll raskema vaevaga, aga siiski kiiremalt, kui kodumaal, midagi kõrvale panna, et siis ehk vanadusepäevil kodumaale elama asuda.

Puhas tõde, et meil, kes raha tööga teeninud, on raskem kaotada väike summa, kui mõnel mehel suur summa, kes raha saanud kergema vaevaga.

Eriti on meid selles teinud hellaks ülemaailmlikud pankade krahhid ja kursi kõikumised.

Kahju aga, et välis-eestlastega kokku puutudes kuuled palju kartust ja umbusku, mis sihitud just kodumaa majandusele ja rahaasutistele.

Muidugi on see tingitud sellest, et Eesti riik on alles noor, tema majandus on tulnud ehitada üles kümnekond aastaga ja raskustega tuleb ikkagi veel võidelda. Kuid iseküsimus on, kas on Eestis majanduslik seisukord kindlustum, kui mujal?

Andmeid ja arvusid enda eest kõneleda lastes, leiame, et Eesti majanduslikult on paremas olukorras, kui mõnigi suur ja vana riik, ja et lühikese aja jooksul on saavutatud suurem stabiilsus, kui paljudelgi teistel.

P.-A. Ühendriigid lõpetavad oma selleaastase eelarve puudujäägiga.

Tuleval aastal on see andmete põhjal umbes \$ 250.000.000! Paljud pangad on läinud pankrotti, kus eestlasedki palju raha kaotanud.

Saksamaa rahaasjades valitseb selgusetus. *)

Rikas Austraalia, kes mõne aja eest meelitas juure inimhulke, peletab neid nüüd eemale, just raskete elutingimuste tõttu.

Kohapealsed eestlased, kes neid ridu loevad, teavad seda veel paremini.

Ja kui vaatleme statistilisi andmeid Inglismaa töötute kohta, siis see on, nagu Ühendriikideski, otse kurjaennustav.

*) Saksa firmad, kes enne nõudsid Eesti firmadelt arвете õiendamist Saksa rahas või dollarites, paluvad seda teha nüüd Eesti rahas. Täheandab — Eesti raha on muutunud neil kindlaks välisvaluutaks.

Austria, Schveitsi ja teiste Kesk-Euroopa suuremate pankade sagedased krahhid iseloomustavad sealset olukorda.

Eesti pooleaasta kaubanduslik bilans on tugevasti aktiivne üle Kr. 3,5 miljoni ülejäägiga.

See näitab suuna, milles meie sammume. Eestis on paljudelgi aladel paremaid ja tulusamaid töötamisvõimalusi, kui välismaal, kuid kapitalide puudus takistab nende edu.

Selle tõttu on rahaprotsent väga kõrge. Pangad maksavad deposiidelt 5%—6% jooksvatelt arvetelt (check account) ja kuni 8% pikemaajalistelt hoisusummadelt ja laenavad raha välja 10—12%, kuna erateel maksatakse kuni 15%!

Seda põhjustab suur rahanälg, mis omakord takistab meie tööstust ja kaubandust kiiremlt arenemast; eriti viimast.

Et see meil teguvõimne ja heade väljavaadetega, tõendab eelpool toodud pooleaasta import-eksporti aktiivne saldo.

Meile tulevatest andmetest võiks otsustada, et nii mõnelgi eestlasel on kavatsus lähemas tulevikus kodumaale tagasi pöörata, eriti neil, kel väike kapital juba olemas.

Neid huvitavad muidugi eriliselt kodumaa rahaasutised.

Meil on kaunike hulk rikkaid ja soliid panku, kes on suutnud kõik tormid üle elada, neile südilt vastu panna ja isegi kõige suuremaid pessimiste oma ridadesse tõmmata.

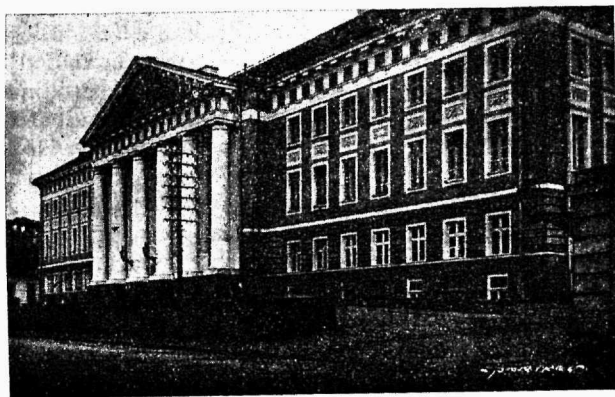
Selle tõttu ei ole väliseestlasel oma rahasummade paigutamisel kodumaa pankadesse sugugi rohkem põhjust karta, kui välismaal. Ennemini vähem.

Deposiitorite rahasummade kindlustuseks on pankadel küllalt kapitali, nii rahas kui kinnisvarades.

Rahade ületoomine Eesti pankadesse on hõlbustatud korrespondent-pankade kaudu, mille võrk välismaal Eesti pankadel õige suur.

Kui kellelgi mingid küsimused tekivad rahalistes asjades ja informatsiooni suhtes meie rahaasutiste kohta, siis võib adresseerida oma kirjad kas otsekohe vastavatele pankadele või meie Välis-Eesti Almanaki toimetuse nimele. Teadagi, et niisugune isiklik kirj vahetus talitatakse meie poolt konfidentsiaalviisil.

T o i m.

TARTU ÜLIKOOL.

Vagunikatusel läbi Kanada.

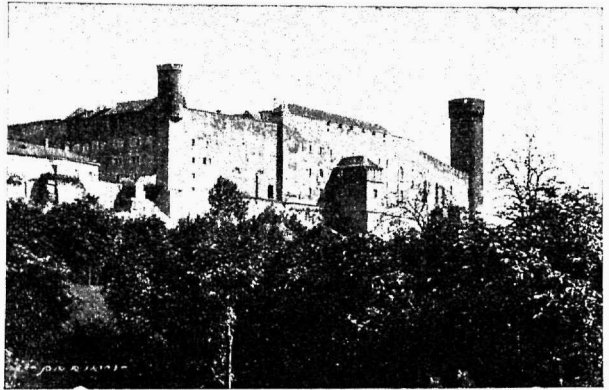
Ühe Eesti emigrandi elamusi.

Sõitsin Kanadasse aprillikuul 1929. a. Jõudsin mai esimesel poolel Quebeci, kust sõit raudteel edasi läks Lõuna-Saskatshevani. Leidsin tööd ühe karjakasvataja-rancheri juures, kellel umbes 500-pealine sarvloomade kari ja hobuseid umbes sama palju. Täpset arvu ei teadnud shotlasest peremees isegi, sest loomad olid aasta ringi lagendikkudel, preeriis, millist omas peremees 15 ruutmiili, s. o. ligi 42,5 r.-klm. Vahel kadus mõni loom ära, aga loomadele külgepõletatud märgid hõlbustasid kättesaamist. Palka sain 40 doll. kuus, korter ja söök; muud kulud, nagu pesu jne. tuli omal kanda. Riided on Kanadas ligi 100% kallimad, kui meil.

Tööaeg algas hommikul kella 5-st ja kestis kuni kl. 9 õhtul, ilma mingisuguse puhkusetä, välja arvatud söögiajad. Toit oli hea. Esialgu sealsete oludega harjumata, sain ainult abiks olla mõne keerulisema töö juures, nagu noorte hobuste linguga kinnipüüdmine, nende taltsutamine ja õpetamine. Need olid metsikud loomad, kartsid inimese varjugi. Töö tempo oli äärmiselt kiire, eriti heinaajal augusti- ja septembrikuul, lkus kahehobuse vankriga 5 klm. kauguselt heinu tuli kodu vedada vasikate ja varssade talviseks toitmiseks. Heinu vedas igamees 4 kahehobuse koormat päevas, koormas umbes 65—70 puuda, mis ühel inimesel vankrikorvi tuli hanguda ja kodus erilise sisseade abil rõuku tõsta. Peale selle veel hommikune ja õhtune kodune talitus teha, 3—4 lehma lüpsata ja sööta, sead sööta ja 10—15 ratsa- ja tööhobust talitada.

Enne heinaaega oli peatöö karjamaad ümbritseva okastraataia parandus. Töötama pidi nahkkinnastega, sest sealne kuiv kliima ja veesolev lehelise sool, alkali, lõhestavad käenaha, eriti sõrmetsad. Kui kindal auk sees, oli ka varsti selle koha pealt käenahk läbi. Kinda paar maksis 1—2 doll. Traataia paranduse juures jätkus neist kaheks nädalaks, muu töö juures kuuks ajaks. Sügisesead ilmad olid väga muutlikud, septembri lõpul tuli esimene lumi, püsis 2—3 päeva ja kadus. Peale selle jälle ilusad soojad ilmad. Päris talv algas detsembri lõpul. Töötasin kuni jõuluni. Siis hakkasin peremehega talvise palga üle rääkima, sest tööd pidin esialgse kauba järele aasta läbi saama. Suur oli aga üllatus, kui ainult 10 doll. kuus pakuti; sest peremehe ütelse järele pidi ta saama talvel töölisi ainult söögi eest. Loobusin kohast — ei pakkunud lõbu 10 doll. eest talvel kella 5 homm. kuni 9-ni õhtul töötada. Lõpuarve tegemisel veel uus üllatus. November ja detsember arvestati 10 doll. ette. Kaebama minna ei kusagile. Tööd oli aga neil kuudel niisama palju kui eelmistel, — vasikatele ja varssadele heinu koplisse ette vedada jne.

Olin talvel tööta venna juures, kellel väike 160-aakr. farm. Talvel seal tööd otsida on mõttetu ja raha ilmaaegu maha viskamine. Pealegi maksab raudteesõit 3 senti miil (7 snt. klm.). Iga tööline peab juba suvel muretsema, kuidas talv üle elada, kui ei taha sadandete miilide kaugusele ürgmetsa minna puid saagima. Aga ka sedagi tööd polnud viimasel ajal vabalt saada.

Järgmisel aastal märtsikuul sõitsin Lõuna-Albertasse, kus suuremad farmid asuvad ja kus peaaesjalikult nisu kasvatatakse. Seal on ka mõned eestlastest farmerid, kellel 2—5 ruutmiili maad. Sain õnnekombel ühe eestlase juurde tööd. Mehel krundist 1 miil ostetud aastat 15 tagasi 20.000 doll. eest, teine miil rendil. Vähesse maaga pole võimalik farmer olla. Valitsuse poolt antud nõnda nim. „kodukohad või kodud“ — „homestead“, 160-aakr., ei võimalda äraclamist ilma kõrvalteenistusega. Uus peremees maksis mulle enne põllutöö algust 1 doll. päevas, põllutöö algusest, s. o. 1. apr. 50 doll. kuus ja söök. Töölist toidetakse hästi, aga elukorteriks on mõni väike punker või kuur, peksu aeg ratastel olev väike putka, nõnda nimetatud „bunkhouse“. Peremehe poolt on magamisetoa sisseseadeks ainult öled, ruumi korrashoid on tööliste asi. Elumajasse peremees töölist magama ei lase, ehk küll töölistega ühes lauas sööb.

Tööaeg kella 4 homm. kuni kella 9— $\frac{1}{2}$ 10 õhtul. Tegelikult loeti põllutööd küll 10 tundi, muu aja võttis kodune talitus ja töösse asumine, mida tööaja hulka ei arvatud. Põllutööd olid normeeritud, ja tööline pidi oma teatava osa tööd ära tegema, kas küljeli või seljali. Kes seda ei suutnud, seda ootas lõpuarve kas või tunni pealt, armu ei antud. Kes sealsete oludega harjunud ei ole, sellel on raske seda töönormi välja teha. Näiteks pidi 10-tunnilise tööpäeva jooksul kündma nii palju maad, et vagude kogupikkus oli 25 miili (miil — 1,68 klm.); 8 jala laiuse reaskülvi masinaga 28—30 aakr. (a. aakr. 889 ruutsülda) ära külma ja 14 jala laiuse randaliga 45 aakr. kündi ära purustama. Viljakoristamise ajal pidi isesiduja lõikusemasinaga 20 aakr. vilja ära lõikama. Kui oli keskmine vilja, pandi iga masina järele üks mees vihkusid hakki panema, ainult tugeva vilja juures kahe masina järele kolm meest. See on juba töö, kus iga mees vastu ei pea. Higi voolab kogu päev, küürutades valutab selg, kuum päike paistab kuklasse, teeb vahel pea segaseks, kui oled harjumata. Lõikuse ajal oli jälle palk päevaviisi 2—2,5 doll. päevas, siis võeti lisatööjõudu, muul ajal olime peremehega kahekesi põllutööl. Lõikuse lõppedes lahkusid töölistes, nende hulgas ka mina.

Algas rehepeks. Igal masinaomanikul on omajagu töölisi, peremehel pole muud kui puhas vilja vastu võtta. Sain peremehe soovitusel ühe rehepeksumasina juure töösse. Töötada tuli nii, et käed rakkus, kuigi nahkindad käes. Esimesed 2—3 ööd ei saanud magada ületöötamise tõttu. Vedajatel tuli igal mehel üksinda 17—18 kahehobuse koormat väljal peale panna ja masina juures vihud automaatallalaskjasse pilduda. Vili pekstud, oli ka töö otsas ja algas talvine puhkus. Tööpuudus oli ette näha ja ma arvasin

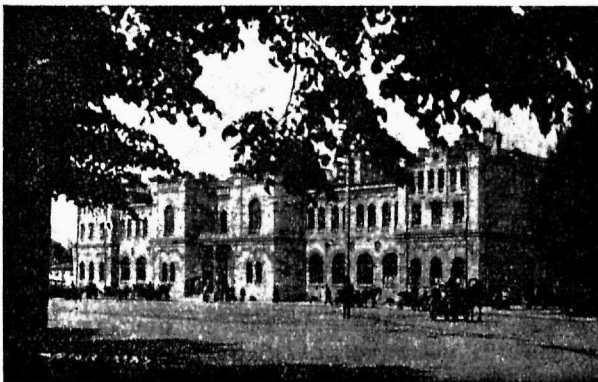
paremaks ära minna, kuni veel suve jooksul teenitud dollarid taskus. Talvel oleks need muidugi ära kulutatud ja kuulu järele pidi tuleval suvel tööpuudus veel teravamaks muutuma. Algasin sõitu jänesena kaubarongi katusel, kuna vagunid olid vilja täis ja plombeeritud. Sedaviisi sõitsin Lõuna-Albertast Montreali 10 päevaga, üle 3000 klm. Sain ka paar valingut äikesevihma; oli hea, et omasin nahkmantli, sest muidu oleks sealsed külmad ööd liiga teinud.

Ühes sõlmejaamas, kus rongi tuli oodata, pugesimo hädaga tühja söevagunisse vihma eest, õnnekombel saime tükk paberit, mille alla laotasime, muidu oleks tulnud mitu päeva endid jälle „haljastada“. Hommikul läks reis edasi. Sai nälga ja jänu kannatada. Raudteed kuuluvad aktsiaseltsidele, kes siin peavad omal kulul ka raudteepolitsei. Suuremates ja sõlmejaamades olevat vahel haaranguid tehtud ja jäneseid arreteeritud. Kelle käest läbiotsimisel raha leitud, sellelt võetud raharahvi. Et aga viimasel ajal jäneseid palju ja kõik enamasti rahata, löövad politseinikud käega, et mitte raudteele ilmaaegu kulu teha vahialuste ülalpidamisega. Kesk-Kanadas on jäneste sõit päris massiline. Istuvad kaubavagunite katustel kui pääsukesed telefonitraadil reas ja vähematest jaamadest, kus politseid ei ole, lasevad möödudes lustilist laulu.

Pika vaevalise reisi järele jõudsin siis Montreali. Seal klaarisin oma paberid, võtsin pangast suvise teenistuse ülejäägi, astusin laevale ja — algas sõit üle „suure lombi“ Eestimaaile. —

Kanadasse sõites oli mõte ka farmeriks hakata, aga farmi asutamine valitsuse poolt 10 dollari eest antava 160-aakri maa peal läheb vähemalt maksma keset Kanadat, kus metsamaterjal kallis, 4000—5000 dollarit. Hobune maksab 75 dollarit, hea lehm niisama palju, ja hobuseid peab tingimata 6 olema. Siis veel tingimused: Esimese kuue aasta jooksul vähemalt kuus kuud iga aasta kohapeal elama, teatav osa maad üles harima, elumaja ja talli ehitama. Kogu krunt tuleb kaherealise okastraataiaga piirata. Valitsuse poolt minu teada toetuslaenu ei saa, tuleb omal jõul ja nõul läbi ajada.

J. S. — „Vaba Maa“.

TALLINNA PEAJAAM.

Grupp New-Yorgi eestlasi Jaanipäeva pühitsemas.

Elamusi Ameerika eestlaste keskel.

Martin Schmidt.

1927. a. suvi. Juba kauemaid aastaid tagasi oli mu palav soov Saksamaa usuteaduse seminaris ja ülikoolis saadud usuteaduslist ja filosoofilist haridust Chicago kuulsas ülikoolis — The University of Chicago — täiendada. Astusin siis 1. juulil reisile. Hiiglasuurel okeaniaurikul „Berengaria“, vist 56.000-tonniline, oli elu kuuepäevasel reisil väga mugav. Eestlasi laeval ma ei kohtanud. New-Yorgis teretas mind esimeseks laevast alla minnes südamliku lahkusega Ameerika eestlane härra John Felsberg, trükikoja omanik New-Yorgis. Autoga sõitsime väga palava päikesepaiste saatel ühe ammugi tuntud eesti perekonna korterisse. Proua Tetermann, kauaaegse vaimuliku luuletaja ja jutlustaja Andres Tetermanni lesk, ütles mulle jällegi eesti naisterahva südamlikkusega teretulemast. Pea ilmus ka tema tütar Lydia Tetermann, osav lauljanna ja orel- ja klaverimängija, peale selle vennad Tärvid, üks usuteaduse üliõpilane ja teine ehitustegelane, mõlemad Hiiumaalt pärit. Järgmisel päeval, laupäeval, sõitsime suurema eesti seltskonnaga Staten Island'ile, saarele New-Yorgi lähedal. Siin, hra Felsbergi suvilas olevat eesti usklikkonna keskpunkt. Järk-järgult sõitsid siia paljud eestlased ja leidsid öömaja enda eesti sõprade juures, kes Staten Island'il elavad. Pühapäeval oli suurem eestlaste koosolek hra Vanaselja ilusas aias, kus pikemalt kodumaa elust kõneledi. Eesti noored laulsid siin südamlikult ja vaimustavalt nagu kaugel kodumaal; ei saanud nagu aru, et Ameerikas viibisime. Olime nii kokkuliidetud ja kodus, nagu kuskil eesti metsas või aias väljasõidul. Jäin siis terveks nädalaks New-Yorki, kus veel mitut eesti perekonda külastasin ja selle ilmalinna tähtsaid hooneid ja platse vaatlesin. Igalpool võtsid vastu mind eestlased suurima lahkusega. Nende arv New-Yorgis on vist, nagu teada, umbes 5000. Peagi asusin õppetööle. Et kodumaaga ühendusesse jääda, hakkasin juba õppetöö alul Chicago ülikoolis kodumaa ajalehti lugema. Lootsin ikka,

et ka Chicagos eestlasi leian ja ka neile lehti võin lugeda anda. Ülepea tahtsin selle linna eestlasi näha ja nendega ühendusest kodumaaga kõnelda. Aga nii pea ei leidnud ma ühtegi eestlast Chicagos. Möödus pikem aeg, kuni kahel teel neid üles leidsin. Suvel ja jõuluajal 1928. a. käisin Wisconsinis osariigis eestlasi külastamas. Seal sain ühe Chicago eestlase aadressi. Teistkorda külastasin Wisconsinis eestlasi jõuluajal 1928. Et kirikus liig külm oli, pidasime vaimulikke koosolekuid ilusas eestlaste koolimajas. Terve nädala jooksul oli igal õhtul peaaegu terve eesti koloonia koosolekutel. Laulu juhatas üks noor ja kena eesti õpetajanna. Chicagosse tagasi jõudes hakkasin jälle eestlasi otsima. Viimaks leidsin ka hra A. Riismani kodu üles. Lahkelt noorelt proua Riismanilt, kes hea haridusega ja Tallinnast pärit, kuulsin, et Chicagos elavad paarkümmend eestlast ja et tema korteris eestlasi sagedasti kokku tulevat. Nüüd õppisin tundma järk-järgult ka teisi Chicago eestlasi. Kord oli meid suurem arv hra Riismani korteris. Rääkisime palju kauge kodumaa elust ja olust. Lahke proua Riisman oli valmistanud kõikidele õhtusöögi. Juttu ajades lendasid tunnid kiirelt mööda. Kesköö oli kätte jõudnud. Ühe eesti noormehe auto viis mind tagasi ülikooli juure. Rääkisime terve sõidu aja, nagu oleksime meie juba ammust ajast tuttavad. See oli minu viimane kokkupuutumine Chicago eestlastega. Nad on kõik töökad ja usinad inimesed.

Neljas koht, kus Ameerikas eestlasi leidsin, oli San-Francisco, Vaikse ookeani kaldal Kalifornia osariigis. Külastasin seda paradiisi septembrikuul ülikooli õppevaheajal 1928. Sõit Chicagost Vaikse ookeani kaldale kestis 2½ päeva. Suured jõed, Mississippi ja Missouri, kõrged mäed, elavad linnad, soolajärv ja San-Francisco sadam, peale selle sõit kiirrongil ühes ja samas vagunis 2½ päeva oli nii huvitav, et võiks sellest terve raamatu kirjutada. Seda sama peab ütlema Kalifornia osariigi kohta enda kahe suurima linnaga: Los Angeles ja San-Francisco. Kalifornia suured ja kõrged „punased puud“, mõned neist mitu sülde läbimõõtes ja 3 või 4 tuhat aastat vanad, lamavad kivistatud puud, suured viinamarja, ja ploomi- ja õunapuu väljad ja aiad, suured lehmakarjad, miljonid valged kanad (ühes „Kanadelinnas“ pidada olema 9 miljonit kana), palmipuudega ilustatud tänavad, ilusad autoteed jne. teevad Kalifornia Ameerika töötatud maaks. Ka kulda oli ennemuiste sealt suurel hulgal saada. Kui rongiga Oaklandi linna jõudsin, mis San-Francisco ääres asub, teretas mind vaksalis John Kaups, Tartu õpetaja ja kirjaniku Karl Kaupsi vend, Hiiumaalt. Hra Kaups elab oma abikaasa ja pojaga siin juba mitu aastat. Ühes vabrikus on tal hea teenistusekoht. Tramm viis meid kiirelt tema ilusasse väiksesse majasse, milles tema üksinda oma perekonnaga elab. Proua Kaups tegi kõik, et minu viibimist tema kodus armsaks muuta. Kalifornia puuviljasaadused ja mitmesugused teised kehakinnituseabinõud lasksid pea reisi raskusi unustada. Selles mugavas kodus silmasin mitut muusikariista, sest hra Kaups on osav pasunapuhuja, viulimängija, luuletaja ja komponist. Pea läksime Vaikse ookeani kaldale, millel esimest korda oma elus viibisin. Meri oli vaikne, päikene kullatas laineid imeilusate kiirtega. Suurt ookeani vaadeldes jäin pikemat aega mõtlema. Olin vist 15.000 klm. kodumaast kaugel. Nii ette ära nägemata on meie eluteed. Kui poisikesena Tammiste laanes, Pärnu lähedal, karja hoidsin, ei võinud ma aimata, et kord juba kolmandat reisi Ameerikasse võin teha, läbi terve Ameerika sõita, nii palju näha ja kord Vaikse ookeani kallastel seista.

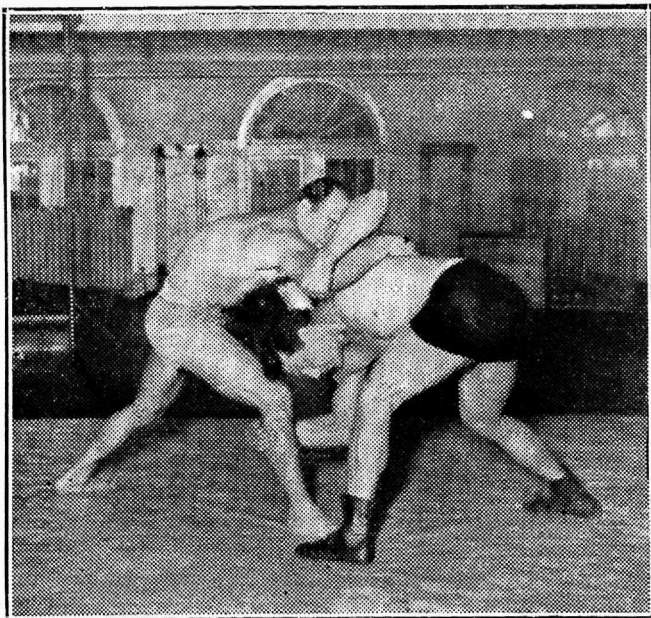
Kuidas ma 1928. a. jõuluajal ja vana-aasta õhtul jälle New-Yorgi eestlaste juures viibisin, sellest on räägitud artiklis „Rändelamusid Ameerikas“, Välis-Eesti Almanak nr. 5/6 1930.

Juulikuus 1928. külastas mind Chicagos, reisiril Kaliforniast New-Yorgi poole, hra Karl Kaups. Näitasin temale üht suurt neegrite kirikut 10.000 liikmega, milles ta ka 2000 neegri ees kõneles. Lõpuks puhkasime natuke minu väikeses, ilusas elutoas ülikooli hoones.

Siis külastas mind kord selles toakeses Eestis hästi tuntud härra Annusson. Tema näis väga kurb olevat. Oli ta ju hiljuti New-Yorgis surma läbi oma kalli tütre kaotanud. Rääkisime pikemat aega isamaa ja Ameerika oludest, samuti väliseestlaste elust ja tööst Ameerikas. Lahkumine oli väga südamlük. Sain hra Annussonist parima mulje. Siis oli mul pikemat aega kirjavahetus hra dr. Speekiga Washingtonis. Dr. P. Speek kogus andmeid eesti üliõpilaste kohta Ameerikas, et pärastpoole nende elulugu ühes piltidega almanaki kujul trükkida lasta. Dr. Speegi kirjad olid ikka nii sõbralikud ja headsoovivad.

Viimane kokkupuutumine Ameerika eestlastega oli mul pärast Chicago ülikooli lõpetamist, kui üle New-Yorgi jälle Euroopasse tagasi sõitsin. See oli juulikuu algul 1929. Elasin mõne päeva hra Felsbergi ja ehitusmeister hra Lauri ilusates majades Englewoodis, New-Yorgi lähedal. Peakonsul, härra Mutt võttis vastu mind suurima lahkusega. Kõnelesime pikemat aega kodumaast ja Ameerika eestlastest. Lahkusime tundega, nagu oleksime olnud juba kauemat aega head sõbrad.

Nüüd olen juba kaks aastat Ameerikast ära. Aga kokkupuutumised sealsete eestlastega on ikka veel nii elavad, nagu oleks alles paari nädala eest nende sõprust maitsenud. Elage siis hästi, mu kallid eesti sõbrad kaugel Ameerikas! Südamlik tänu teie südamluku lahkuse eest minu vastu Ameerikas. Küll rasked ajad uues maailmas pea jälle mööduvad. Eestlase visadus ja armastus tööd teha ei lase teda hukkuda!

Ameerika eestlased maadlemas. (Teearu ja Abol)

Eesti üliõpilane Prantsusmaal tööd otsimas.

Vaevarikkad seiklused.

Prantsusmaal pole küll tõsist tööpuudust, kuid uustulnuk välismaalane siin praegu tööd ei saa. Üheski riigis pole vististi nii hästi organiseeritud välismaalaste töö-piiramine, kui praegu Prantsusmaal. Prantsuse järevalvevõimud — tööinspektorid ja eriti hügel-arvuline politsei — on viimasel ajal nii agaralt valvel, et peaaegu võimatu on mööda hiilida keelumäärusist nii tööotsijal kui ka tööandjal. Loata töötajat ootab viivitamatu maalt väljasaatmine ja tööandjat viietuhande-frangine rahaträhv. Nii kõrge trahvisumma juba üksi kohutab iga ettevõtjat välismaalasi tööle võtmast. Need kitsendavad määrused pole küll viimaste kuude tulemused — paberil olid nad juba varem, kuid tegelikult neid teostama on asutud alles hiljuti. Seepärast valitseski kuni viimase ajani olukord, et üsna rohkel arvul välismaalasi töötas igasuguseil tööaladel, sest tööandjad hindasid neid kui leplikumaid ja odavamaid tööjõude, kuna prantsuse tööline tõrgub sageli tülikamaid ja hädaohtlikumaid töid tegemast ning lahkub pigem kohast ja otsib uue, milliseist tal pole kunagi puudust olnud. Rahvusvahelise koloniaalnäituse kõrgemad tornid ja sambad on näiteks kõik enamikus eestlaste värvitud.

Peale Venemaa, kus aga valitsevad isesugused tööolud, on Prantsusmaa praegu maailmas ainuke riik, kus pole tööpuudust. Seepärast on loomulik, et siia kipub praegu töötuid kõigist maailmakantidest.

Siin valitseb kümnetunnine tööpäev, mille eest makstakse 50—80 franki, trükitöölised ja erilised spetsialistid teenivad aga rohkemgi, samuti leiab rahaahne või kitsikuses olev tööloaga välismaalane sageli ületunnitööd, mille eest tasu on poolteise kuni kahekordne. Elu maksab siin 30—50 franki päevas. Meie töölisele on sarnane seisukord küllaltki meelitatav, kuid praegu mitte kergemini kättesaadav kui omaaegne Ameerika. Küll võib vahest mõnesuguse kavaluse kaudu saada sissesõiduviisa või ka salaja üle piiri pugeda, kuid kui Ameerikast eraldas meid sissepääsmatus, siis Prantsusmaal töötamiseks samasugune tõke on tööloa — töölise carte d'identité mittesaamine.

Eesti välispass on siin kaunis tähtsusetu dokument, millega lepatakse kui hädapärase isikutõendusega ainult lühiajaliste turistide juures. Kes aga tahab Prantsusmaal pikemalt peatuda, see peab muretsema endale välismaalase prantsuse isikutunnistuse — carte d'identité. Töölise carte d'identité'd aga praegu untele sissesõitnuile enam üldse välja ei anta. Möödunud aastal ja varem sissesõitnud võivad veel ehk kuidagi saada põllutöölise carte d'identité; selleks tuleb leida tööandja ja sõlmida sellega aastane tööleping ning selle põhjal esitada palve tööministeeriumile, kes siis annab kas pooldava (avis favorable) või mittepooldava (avis défavorable) otsuse. Varem ka uustulnuk võis töölepinguid sõlmida koguni tööministeeriumi kaudu, kust siis sai otsekohe ka juba põllutöölise carte d'identité. Praegu, mil isegi kevadise töö-

hooaja tõttu nõudmine põllutööliste järele pole suurem kui pakkumine, saavad tööministeeriumi tööbüroos tööd ainult need töölised, kellel juba carte d'identité on olemas. Põllutöölise carte d'identité aga ei anna õigust töötamiseks tööstuslikkuld tööaladel, ega üldse muudel tööaladel kui põllutöö.

Kõik Prantsusmaal tööloata tööotsijad saadetakse üle piiri Belgiasse, isegi itaallased ja hispaanlased saadetakse sinna, kuigi nende kodumaa on hoopis teises kandis. Mis nendega Belgia küll peale hakkab, jumal seda teab! Tööloata välismaalaste väljasaatmine on praegu igapäevane nähe, ajalehiski ilmub pilte nõnda-nimetatud sinisepileti-meeste salkadest, keda jaama viiakse väljasaatmiseks.

Paarisaja frangiga taskus Prantsusmaale tööd otsima tulla on meeleetus või meeleheitlik katse, seda teadsin küllalt tõsiselt, kui kolme kuu eest niiviisi teele asusin. Kuna aga järele teha soovijaid kuulsin mitte üht-kahte, vaid nii mõningaid, siis jutustan siin peajoontes oma senise käekäigu, sest paljaid ajalehes trükitud ametlikke andmeid välismaade oludest ei taha keegi päris tõsiselt võtta.

Kuulsin ühelt eestlaselt, et maal farmist farmi ringi käies võivad leida tööd. Pärast päevast ringijooksmist linnas asusin ühel märtsikuu laupäeva keskööl jala teele maale, ilma sou'ta taskus. Ilm oli nii umbes Eesti novembri ilma sarnane, maa kergelt külmetunud ja lumekorruga kaetud, puhus vinge tuul ja vahest tuiskas ka lund näkku.

Pühapäeva keskpäevaks oli paarkümmend farmi läbi käidud, kus igal pool vastati, et tööliste võtmiseks olevat aeg veel liiga varane, sest maagi veel alles lume all, või et töölisi üldse polevat tarvis, eriti tööloata välismaalasi. Olin jõudnud külakesse, kus kilomeetripost näitas 42½ km. Pariisi. Kui õhtuks veel linna tagasi jõudsin, siis imetlesin isegi, et 85 kilomeetrit pärast eelmisel päeval ringijooksmist söömata ja magamata võis maha kõndida. Igatahes poleks uskunud, et laudside asfalttee nii palju maha käia võimaldab.

Kui õhtul linna jõudsin, oli jalgadel ville rohkem kui varbaid. Kui äärlinnast läbi linna poole tuigerdasin, lausus minu kohta üks möödamineja teisele, et vaat, kus enese täis võtnud.

Kuuevael ööd läbi talvise Pariisi tänavail tuli nüüd käia pooljoostes igal ööl mõnikümmend kilomeetrit maha, et saada pisutki sooja. Vahest sadas lumeräitsakat ja külmetas endist viisi. Selle aasta märts oli haruldaselt jahe, nagu tavaliselt Pariisis südatalvel — jaanuaris. Jalanõud olid lagunemas ja tasku tühi. Vahest sain mõnelt lahkelt tuttavalt mõne frangi, mille eest võisin osta tüki leiba või maa-aluseraudtee pileti, millega maa-aluse läpases, kuid soojas õhus võis jaamadest välja tulemata sõita ringi kuni öösel kella üheni, mil maa-alune liiklemine suletakse.

Öösel juhtub ka sagedasti, et politsei tänaval sind peatab ja isikutunnistust küsib, kui paistad millegagi teistest erinevana. Minu poolpäti välimus andskile kord sääraseks juhtumiks põhjust. Kord üle tänava minnes juhtusin paarile jalgrattapolitseinikule pooleldi teele ette jääma. Pidades mind nähtavasti koduta ringihulkuvaks venelaseks (sest neid üle maailma tuntud kuuevael käijad leidub praegu Pariisis säärases olukorras mitte vähe), hõigati: „Pošjöl!“ Arvates, et pean kiiremini jalust kaduma, kiirendasin samme juba poolinstinktiivselt, et saada rutem eemale sellest soovimatust seltskonnast. Kuid nende ainsasõnalisene venekeeles tähendas see küsimust: „Kuhu lähete?“ Mind peatati ja küsiti isikutunnistust ja elukohta. Seletasin lahkelt-lõbusa näoga (kuigi endal kippusid hambad külma pärast lõdisema), et olen läbi-

sõitev sportlane-turist (spordiinstruktor, sest minu passil seisis elukutse — õpetaja), õöbin juhuslikult ühes või teises hotellis ja praegu kõnnin ringi, et vaadata öist Pariisi. Minu seletus nähtavasti veenas, sest minu rahakoti sisu järeleuurimiseni nad õnneks ei läinud, vaid lõpetasid ametliku jutu ja pärisid, kuidas mulle nende Pariis meeldib. Seletasin, et väga kena linn, ja eriti soe on siin, et meil, Eestis, praegu märtsis alles meeter lund maa peal ja sama paks kord jääd jõgedel-järvedel ja külm nii kõva, et sülg külmab õhus jää-palliks ja kukub raginal vastu tänavat. Edasi küsiti minult jääkarude, valaskalade ja hõberebaste suhtes. Poole tunni pärast lõppes lahke vestlus „au revoir'iga“. Sain terveks vintsutavaks õöks lõbusama meeololu.

Järgmisel nädalal sain endagi imetuseks maalritöödele Koloniaalnäituse juures. Olin üsna rõõmus, sest töötada sai koguni 15 tundi päevas; maksti 5 franki tunnist. Kuid juba kolme päeva pärast oli sellel imejuhtumil lõpp ja tema põhjuskil selge. Ettevõtja, olles rahalises kitsikuses, ei saanud pidada kindlamaid töölisi, mistõttu tööd kuhjusid tähtpäevade eel ja seepärast tuli peremehele ajuti riskeerida tööloata tööliste palkamisega, keda aga mõne päeva pärast jälle vallandas. See oli peremehele küll kaunis riskantne mäng, kuid tasus end siiski küllalt hästi, sest alalistele töölistele tuli tal maksta kuni 8 franki tunnist, ja ega välismaalane vallandamise puhul peremehe peale kaebama ikkagi nii kergesti lähe, sest ühes peremehe trahvimisega ootab ka teda ennast maalt väljasaatmine.

Vahepeal sain siiski õnnekombel viieks päevaks väljas tööd ja natuke raha teenida. Ühe lossi suvehooajaks korraldamisel tuli laadida ja kärutada süsi, vedada sõnnikut (villkapani siiski asi veel ei ulatunud), saagida puid, kaevata maad ja kitkuda peenraid.

Lõppeks oli aga peremehe kelnerinna raske töö pärast kohalt lahkunud, nagu hiljuti paar eelmistki, kellest üks kenamanäoline olevat eelistanud Pariisi lõbunaiseks minna. Nüüd leidis peremees paraaja aja olevat mind endale kelneriks võtta, muidugi jälle tasuga 5 franki päevas. Kuna mul kuhugi minna polnud ja pealegi lubas peremees mulle muretseda tööloa, siis olin nõus. Nüüd tuli töötada juba 16 tundi päevas; ei antud aega habetki ajada. Paari nädala pärast teatas peremees, et tööluba tema mulle ikkagi ei hakka-vat muretsema, ja kui ma siis pärast tööloa hankimise asjus Pariisis käimist ühel priipäeval, milliseid kahe nädala kohta anti ainult üks, teatasin, et paari päeva pärast jälle tööloa asjus pean Pariisi sõitma, siis kihutati mind ilma lõunasöögita minema. Palgast muidugi polnud juttugi, sest sellega said häda-vaevalt endised tööta pansionipäevad tasa.

Praegu elan inimeste armust ja hangin tööluba ühe vene advokaadi kaudu, kes on minu asja juba kuu aega nädalast nädalasse venitanud. Kui tööloa saamine sel teel ei õnnestu, siis jääb järele, kas lasta end maalt välja saata või astuda võõrasteleegioni.

„Postimees.“

Eesti asunikkuude viletsused Brasiilias.

Mõndagi on kirjutatud kodumaa ajalehis Brasiiliasse rännanud eestlastest, nende elust ja olust kaugel kodumaast. Suuremalt osalt on valgustatud linnalaste, s. o. käsitöölise elu, kes asuvad Sao Paulos ja teistes linnades. Siiski võiks vast huvi pakkuda kodumaal viibivatele ka see, kuidas läheb nendel suguvendadel, kes Brasiilias asunikudena elutsevad.

Mõned aastad tagasi polnud eesti asunikke Brasiilias üldse olemas, välja arvatud need, kes kohviistandustes töötasid ja sealkõrval põllulapikest harisid ja seapõrsast ning kana kasvasid. Neid ei saa aga päris asunikku-deks nimetada.

Mööda on Brasiilias need ajad,

kus asunikkuudele maad lausa muidu anti ühes maja ja muu inventaariga, s. t. mitte küll täitsa muidu, kuid siiski tänapäevaste oludega võrreldes tähtsuseta raha eest; pealegi pikaajalise järeelmaksu peale. See oli 8—10 aastat tagasi Rio Grande ja Minas Geraes osariikides, mis põllumajanduslikult Brasiilias esirinnas.

Mõningad aastad tagasi valdas siinseid eestlasi maavõtmise ja asumise palavik, ehk küll asumise tingimused kuigi kuldsed polnud. Asuti siiski hea tahtmisega asja juurde, sest vajalikku kapitali polnud asumiseks kellelgi.

Esialgu oli kolonii kaunis suur, nimelt 32 perekonda, ühes arvatud ka mõningad perekonnad leedulasi ja sakslasi. Algul ei saadud suurt rõhku panna elumajale ja muile kõrvalistele hoonetele. Vähene raha, mis linnast kaasa viidi, kulus muile hädatarvilistele ostudele. Maja, see hädatarvi-

line inimese peavari, pidi sellepärast saama võimalikult odav ja vastupidav siinsetele kliimaoludele. Ehk küll suurem osa Brasiiliat metsa all, on puumaterjal siin võrdlemisi kallis. Pealegi on puuelumaja siin ebasoodne suvise kuumuse tõttu. Kivimaja ehitamist ei kannata aga algul välja asuniku tasku. Talitati siis vaesemate brasiillaste eeskujul ja

ehitati savimajad.

Postid ja muu tarvisminev puumaterjal saadi oma maal asuvast metsast; mõne päevaga oli maja puust kere valmis. Savi on igalpool küllaldaselt. Okstega läbi punutud postivahed täideti saviga seest ja väljast, ja maja seinad olidki valmis. Katus tehti tahvelplekist ehk „sapee'st“ — lõikheina taolisest pikast rohust, mis kuivatatult hea katusekatte annab. Nii saadi esialgne peavari, küllalt primitiivne, kuid ilmastiku oludele võrdlemisi vastupidav.

Peaaegu kõigil asunikel oli suurem osa maad metsa all, kuid oli ka lagedaid „campo“ maid, mis siiski metsamaast viletsamad. Algasid esialgsed rasked asuniku tööpävad. Mets ja rägastik tuli maha võtta ja põletada. Siin oli asunik juba seotud lepingu tingimustega: ei võinud metsa omal käel edasi müüa, vaid vahetali-taja-juudile, kes ainult töötasu maksis. Loomulikult ei võinud asunikkuude kasud siinjuures hiilgavad olla, tugeva töö juures sai ainult vaevalise päevapalga. Siiski ülespidamist sai ja peaasi — maa sai tarvitamiskõlblikuks.

Mida külvata ja kasvatada? Seda, mis kõige varem sissetulekut annaks ja elamise kindlustaks. Siin läksid

asunikkuude arvamised lahku. Väikene protsent oli neid, kes Eestis või mujal omale põllutööga ja karjakasvatusega ülespidamist teeninud. Suurem osa asunikke oli linnalased, kes väheste teadmistega põllutöös.

Esiialgu tehti maha maisi, ube, kartuleid, riisi, nisu ja muud juurvilja, et perele ülespidamist saada. Muretseti kanad, seapõrsad ja muud väiksemad koduloomad. Kindlast, süstemaatilises põlluharimisest ja karjakasvatamisest ei võinud muidugi esiialgu juttugi olla. Iga asunik talitas oma äranägemise järgi, lootes põllutööst või väikloomade kasvatamisest peasissetulekuallikat soetada.

Pandi ka

lootusi nisule, kuid sellest ei tulnud midagi välja.

Nisu kasvab siin hästi. Saades aga vaevalt küpseks, olid linnud kohal ja lagastasid viljapäid nõnda, et asunikele enam palju midagi üle ei jäänud. Kuna asunikkuude kohad suuremalt osalt metsavahel asuvad, siis on päris võimata neid tuhandeid igatseltsi linde eemal hoida, kes ümberkaudsetes padrikutes elutsevad. Nii jäeti nisukasvatus peale esimest äpardunud katset kõrvale.

Ka suuremate kariloomade kasvatus jäeti esiialgu kavast välja, sest kariloomade muretsemine oli kõigil esiialgu ülejõukäiv. Pealegi nõuab karjakasvatus siin suurt maa-ala, sest loomad on aasta läbi väljas. Kõiki meelitas aga maisi kasvatama selleaegne maisi kõrge turuhind. Peaaegu erandita tehti maha maisi, kuidas kellegi aineline ja tööjõud lubas. Loodeti peale esimest lõikust paremini tegutseda võivat. Mais nõuab siin kõige vähem töövaeva ja annab läbiseigi 500—700 seemet.

Kuid saatus tahtis teisiti. Turuhindade kõikumine, see põllumeeste igavene pahe, andis ennast kohe raskelt tunda. Maisi hind langes 30 pealt 12 peale siinses rahas. Muidugi jäi loodetav suur kasu tulemata, saadi

vaid kelv päevapalk. Et maisi hindade tõusu polnud loota, otsustati maisi ainult oma tarvituseks istutada, see on niipalju kui just tarvis on sulg- ja muude koduloomade toitmiseks.

Pea järgnes teine veel rängem kaotus. Asuti kartulikasvatusele, mille harimise ja kasvatamise viis meie inimestele tuttavam. Turuhinnad olid ka soodsad. Palju asunikke said aga nüüd uut häda tunda.

Lehelõikajad sipelgad algasid oma hävitustööd.

See on igavene rist Brasiilias. Vaevalt tulevad kartuli esimesed õrnad lehetutid välja ja põld lööb rohelineks, seal on sipelgad jaol. Asunik, kes õhtul peale rasket päevatööd heameelega oma põldu vaatleb ja rõõmustab, leiab hommikul põllu lagastatult. Sipelgad on öö jooksul enam jagu lehti puruks lõiganud. See paneb muidugi kartuli kasvu seisma.

Asuda võitlusesse lehelõikajate sipelgatega pole kerge töö. Lehelõikajad käivad pesast kuni kilomeetri kauguseni. Juhusel, kui sarnaseid pesi paar-kolm on põldude läheduses ehk koguni põllul, annab see end rängalt tunda. Hävitatakse neid kihvtiste gaasidega, kuid see on võrdlemisi kalline abinõu, sest sipelga kihvtid maksavad kena summa.

Kui jõudis kartulivõtmise hooaeg, langesid hinnad rängalt. See oli teine hoop, mis asunikel jalad alt lõi. Suurem osa asunikke, kes peale nisu ja maisi ebaõnnestumist olid kartulikasvatusele üle läinud, said jälle kannatada. See vihastas mõnda asunikku nii, et kogu selle krempli peale käega lõi,

oma asjad kokku pakkis ja linna tagasi põõras,

et muul moel eluülespidamist teenida. Suur osa asunikke olid raskelt kannatada saanud ja polnud peale paari-kolmeaastast rasket tööd palju kaugeemale saanud, kui olid alates.

Kuid eestlasel on visa hing nagu kassil. Asuti jälle algusest peale,

püüdes tasa teha saadud kaotust sulgloomade, peajasjalikult

kanakasvatusega.

Suuremalt osalt on see enam-vähem hästi õnnestunud. Kõik asunikud tõendavad, et kanakasvatus algajal asunikul kergemini ja paremini sissetulekut annab, kui ükski muu ala. Muidugi, kui koht linnast kaugel pole. Sellega pole öeldud, et teised põllutöö- ja karjakasvatuse alad tulu ei annaks, kuid selleks, et teistel aladel soodsalt edasi jõuda, on kapital tarvilik.

Tuleviku vaated.

Pärides asunikudelt, kuidas nad tulevikku vaatavad, ja mida loodavad teha, vastab suurem osa, et kavatses seakasvatusele üle minna, mis enam tulutoov. Asunikkude kohad on raudteejaamast, kus suured tapamajad asuvad, 3—6 kilomeetri kaugusel. Pealegi saadetakse tapamaja poolt auto sigade järgi, kui kellelgi kuni 10 siga on müüa. Seakasvatusega loodetakse juba sel aastal algust teha.

Tuhanded raskused on algajal asunikul Brasiilias ees. Ainult raudse tahtmisega ja töötades hommikust õh-

tuni, võib edasi jõuda paremale järjele. Usutledes asunikke, kostab ikka üks ja seesama vastu: „maa annab, maa toidab, aga puudub tarvilik kapital.“

Tuntavalt mõjus asunikkude meeleolule ka

sekeldus maaga.

Esialgse maa müüja Delfino ja koloniseerija juut Vainsteini vahel tekkisid sel aastal lahkkelid. Nüüd tuli Delfino asunikelt nende saagist kolmandat osa saada. Keegi seda muidugi ei mõelnud anda, põhjendades esialgsele kirjalikule lepingule. Sellest tekkis konflikt. Nüüd käivad Delfino ja Vainstein omavahel kohut, ja teadmata on veel esialgu, kas maa üldse Delfinole kuulub või on riigi oma, ja temale ainult koloniide organiseerimiseks antud. Sarnane sekeldus ja ebakindlus mõjus paljudele nõnda, et kohad maha jätsid ja linna tagasi pöörasid. 32-perekonnaliselt asunikkude koloniist otsustas 11 peret eestiasi ja 5 peret muulasi siiski oma kohtadele jääda kuni asjade selgitamiseni kohtus.

Brasiillane.
„Kaja“.

PETSERI KLOOSTER.

Hõimuliikumise tähistel.

III hõimupühaks 17. ja 18. okt. s. a.

V. Ernits.

Täna ja homme pühitseb kogu Eesti ühes eestlastega kogu maailmas, samuti Soomega ja Ungariga, Soome ja Ungari asundustega kogu maailmas ja liivlastega ühist soome-ugri hõimupüha. Sel puhul peavad kõigi nimetatud rahvaste seltskondlikud organisatsioonid hõimuaktusi ja hõimupidustusi, kirikud hõimujumalateenistusi. Kõigi hõimumaade ajakirjandus mälestab seda päeva vastavalt kirjutistega, kuna hõimuorganisatsioonide keskkorraldised annavad selleks päevaks välja programmivihud hõimupidustuste materjalidega.

Soomes korraldati tänavu suvel IV Soome-Ugri kongress, milline oli suurim kõigist seniolnuist. Sellest võttis osa üle tuhande soomlase, ligi 600 eestlast (nende hulgas umbes 10 setut), ligi 400 ungarlast (nende hulgas üle 40 Rumeeniast, ligi 20 Tshehhoslovakkia ja 1 Jugoslaaviast), umbes 10 liivlast ja isurlast, välissoomlasi Ameerikast, Rootsist, Norrast ja mujalt, väliseestlasi Riist ja 1 sürjäänlane. Kongressil peeti hulk üldkõnesid kõigile kongressi liigetele, peale selle mitmed pidustused, Soome, Eesti ja Ungari kontserdid, vastuvõtt Soome presidendi ja peaministri juures jne. Kongressi tegelik töö sündis 17 harrastusringis, millised mõned ise olid omaette korralikud erikongressid, mitmekümne, mõnikord isegi mitme saja osavõtjaga, näiteks arstide, algkooliõpetajate, hõimutegelaste, keskkooliõpetajate jne. eriharrastusringid.

Peale IV Soome-Ugri kongressi peeti Helsingis veel suur laulupidu, millest ka Ungari, Eesti, Setu ja In-

geri lauljad osa võtsid. Peale selle peeti Soomes Soome noorsooliidu 50. a. juubelipidustus, millest võttis osa samuti hulk Eesti noorsoo esindajaid. Paljud eestlased võtsid osa ekskursioonidest Soomes, paljud viibisid Soomes keelt õppimas Soome-Eesti vahelise õpilastevahetuse tõttu. Juuli lõpus peeti Helsingis IV Põhjamaade karskuskongress, millest võttis samuti osa ligi veerandsada Eesti karsklasi. Alles hiljuti sügisel peeti tänavu Helsingis I soome-ugri keeleteadlaste päeva, millest võttis osa Eestigi keeletöömehi. Ka külastas Soomet käesoleval aastal mitu laevatäit välissoomlasi Ameerikast. Neil on omad soomekeelsed pühapäevakoolid ja Hancockis, Michigani osariigis keskkool Suomi-Opisto ühes ülikoolilaadilise soomekeelse usuteaduskonnaga, kus ka Soome keele, kirjanduse ja ajaloo üle loenguid peetakse. Nii oli käesoleval aastal Soome kõigi hõimuharrastuste keskpunktiks niihästi Eestile kui ka Ungarile.

Mis puutub Venemaal asuvatesse soome-ugrilastesse, kelle arv ulatub ligi 4 miljonini (mordvalased, votjakid ehk udmurdid, marid ehk tsheremissid, komid, sürjäänid ühes permjakkidega, soomlased ühes ingerlaste, karjalaste ja isurlastega, eestlased, veplased, ostjakid, vogulid, mitmet seltsi samojeedlased, laplased ja vadjalased, samuti vähesed välisungarlased Venemaal), siis elavad nad täiel määral kaasa kõike, mis Venemaal sünnib. Teisiti pole see mõeldavgi, kuna nad on laiali venelaste ja teiste Venemaal asuvate rahvaste kes-

kel, alludes Nõukogude ülemvalitsusele kas otsekoheselt ehk jälle omade autonoomsete osariiklike (Karjala sotsialistlik Nõukogude vabariik, Udmurti, Mari, Komi ja Mordva autonoomne oblastid, Permjaki autonoomne maakond, samojeedide rahvuslik kesktäidesaatev komitee) või jälle kultuurautonoomsete korraldiste kaudu (Venemaa soomlased ja eestlased). Teatavasti oli käesoleva aasta algul Nõukogude Venemaal kange poolsunduslik ühispõllumajapidamiste asutamise hoog. Kes sellele vastu tõrkus, need saadeti sunduslikult kas metsatöödele või jälle Siberisse asumisele. Kus asus mingisugust rahvast suuremal arvul üheskoos, sinna asutati puhtrahvuslikud ühispõllumajapidamised ehk n.n. kolhoosid, ja nii on Venemaal näiteks suuremais eesti asundustes üle 100 puhteesti kolhoosi asutatud, samuti ka kõigi teiste soomeugri rahvaste keskel. Neis puhtrahvuslike kolhoosides ei kaota meie suguvennad oma keelt ega rahvuslikku kultuuri, ja ka nende varandus püsib nende eneste käes, kuigi ühismajapidamiste kujul. Kus oli aga muu rahva liikmeid vähe, seal pidid nad muidugi astuma segakolhooside liikmeks, ja see asjaolu kahtlemata lähendab neid suuremal määral venelastele ja segab neid nendega. See ei tähenda veel sunduslikku venestamist, sest Venemaal ei sunnita praegu kedagi oma rahvast ära salgama ehk muutma, küll aga teeb see kergemini võimalikuks iseenesest-sündiva pikalise märkamatu venestamise, mida katsuvad küll ära hoida eniakeelsed koolid, hariduslikud organisatsioonid, ajalehed ja kirjandus. Nende mõju ei ulatu aga kahjuks igalepoole, eriti sinna mitte, kus meie suguvendi hoopis vähesel määral ehk koguni üksikutena asumas venelaste ehk teiste Venemaal asuvate rahvaste keskel.

Tänavu suvel pehmentati Nõukogude Liidus esialgset kanget sotsialiseerimishoogu. Pandi seisma poolsunduslik ühismajapidamiste asutamine ja

lubati jällegi eluõigust üksikmajapidamistele ja üksiktaludele. Samuti pandi seisma üldiselt sunniviisil Siberisse asumisele ja Karjalasse metsatöödele saatmine, ja lubatakse enneväljasaadetuil vähemalt osaliselt tagasi tulla, samuti vabastatakse vangist mitmedki endise käremeelsuse ajal arreteeritud inimesed. Kõik see võib ainult head mõju avaldada meie Venemaal asuvatele hõimuvendadele, kellest nii mitmedki said raskesti kannatada endise poolsundusliku kolhooside asutamise aegu. Teatav rahunemine Venemaal lubab mõelda ka kultuurilistesse kokkupuutumistesse astumisele Venemaal asuvate eestlaste ja teiste hõimuvendadega, muidugi segamata Venemaa ehk meie sisemistesse poliitika küsimustesse, millised arenevad kummalgi maal iseoma seaduste järele.

Mujal maailmas pole väliseestlaste elus eriliselt silmapaistvaid sündmusi olnud. Riia eestlased külastasid igatahes IV Soome-Ugri kongressi ja Soome laulupidu Helsingis ja mõni Ameerika eestlane kodumaad.

Nagu kogu maailm, nii kannatas ka Eesti käesoleval aastal üldise majanduskriisi all. See takistas suurel määral ka hõimutööd, kuna riiklik toetus selleks oli hoopis väike, seltskond aga on ennast veel vähe hõimutööks organiseerinud.

Lähemas tulevikus seisab Eestil ees suur ülesanne: V Soome-Ugri kongressi korraldamine. Eeltööd selleks algavad juba lähemal ajal, kuna need kongressid paisuvad ikka suuremateks ja tõmbavad enesega kaasa ikka rohkem ja rohkem erialasid ja erielukutseid soomeugri rahvaste peres. Tulevase V Soome-Ugri kongressi kava laialikkuse tõttu peabki selle ettevalmistustega õige varakult alustama, et kõigil aladel jõuda küllaldase sügavuseni ja põhjalikkuseni, milleks erikomisjonid erialadel peavad juba varakult tööle asuma.

Nagu eelmised, nii lähendagu meie tänavunegi hõimupäev meid vaimli-

selt kõigi hõimlastega, nii hästi lõunas kaugel pääkesepaistelisel Ungaris ja selle naabrusriikides, Rumeenias, Tšehhoslovakkias ja Jugoslaavias, põhjas kaljuses ja järvises Soomes, Rootsisis ja Norras, kus ka soomlasi asumas, idas laiadel Venemaa lagendikkudel, kus asumas ligi 4 miljonit mitmest erirahvusest hõimusugulasi, nende hulgas üle 160.000 Venemaa eestlase, kauges läänes Ameerikas, kus asumas ligi miljon ungarlast, ligi pool miljonit soomlast ja mõnikümend tuhat eestlast, meie lõuna liitriigis Lätis, kus asumas ligi 8000 eestlast ja paartuhat liivlast, ja lõppeks

kogu maailma riikides, kus asumas tuhandeid, sadu ja üksikuid soome-ugri-lasi väga mitmesugustest erirahvustest. Kõik nad on ühise, üle 20-miljonilise soome-ugri või veel laiemalt võttes uraali rahvastepere liikmed, kõigi nende püüete sihiks on suurendada seda üleilmilise kultuuri kapitali osa, millise kasvatamine ja väljaarendamine on saatuse poolt määratud soome-ugri rahvaste ülesandeks. Elagu, kasvagu ja arenegu kõik soome-ugri rahvad kogu maailmas, elagu soome-ugrilised ühised kultuurpüüded kogu maailma kultuuriliste püüete tähelepanavana osana!

Üleskutse III hõimupüha pühitsemiseks 17. ja 18. oktoobril s. a.

Üldiste hõimupäevade pühitsemise mõte tekkis Soomes kolm aastat tagasi. Soome eeskujul hakati ka Eestis ja Ungaris üldiseid hõimupäevi pühitsema. Soomes on üldiseid hõimupäevi pühitsetud juba kolm korda, Eestis kaks, Ungaris üks kord. Tänavu Helsingis peetud Soome-Ugri kongressi puhul lepitati Soome, Eesti ja Ungari vahel kokku pühitseda üldist hõimupäeva oktoobrikuu kolmandal laupäeval ja pühapäeval, nii siis 17. ja 18. oktoobril käesoleval aastal.

Üleilmselisel kombeks mõne tähtsa aate eriliseks õhutamiseks pühendada sellele erilisi päevi. Nii on meilgi tuntud üldised karskuspühad, ühistegevuspüha jne. Ka hõimu- ja välis-eesti aade kuulub niisuguste kõrgete ja üldtähtsate aadete hulka, millised väärivad erilist meeletuletamist ja õhutamist erilistel selleks määratud päevadel.

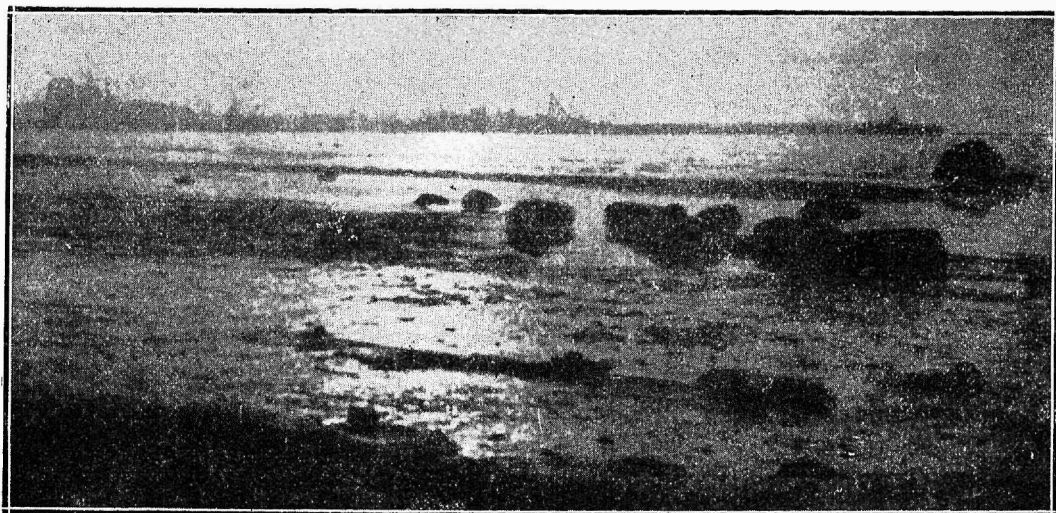
Asutis Fenno-Ugria ja Välis-Eesti Ühingu kutsuvad üles hõimupäevi pühitsema kõiki koole, kirikuid, seltskondlikke ja isamaalisi organisatsioone niihästi Eestis kui ka väljaspool kodumaad asuvates Eesti asundustes. Ühinegem hõimupühadel kõik ühiste hõimu ja Välis-Eesti huvide harrastustes! Värskendagem kõik omi teadmisi hõimurahvaste ja väliseestlaste kohta, uuendagem neid sidemeid, millised meid seovad meie hõimlastega niihästi V.-Eestis kui ka vennasrahvaste juures! Kõvendagem ühise mõtte-, tunde- ja tahtepingutusega neid sidemeid, mis ühendavad kõiki meie sugurahvaid ja väliseestlasi ühiseks soome-ugri hõimurahvaste perekaks, tähtsaks teguriks kogu maailma rahvaste keskel.

Hõimuorganisatsioonide keskkondis Fenno-Ugria ja Välis-Eesti Ühingu soovitatav hõimupidustusi pühitseda umbes sama kava järele, nagu seda on tehtud varemini. Alustada tuleks mõne kohase hõimulauluga, millele järgneks Fenno-Ugria ja Välis-Eesti Ühingu tervitus (ilmub ajakirjas „Eesti Hõim“ septembri kuul s. a.). Peale selle oleks soovitav võtta tänavuse hõimupüha kavasse eriline ettekanne Soome üle, kus juures oleks soovitav, et ettekandega esineks just need õpetajad ja tegelased, kes läinud suvel Soomet külastasid kas soome-ugri kongressil ehk mõnel muul juhul. Teiseks oleks soovitav ettekanne Välis-Eesti kohta. Peale seda võidakse veel täiendavaid ettekandeid pidada ungarlaste, liivlaste ja teiste soome-ugrilaste kohta.

Hõimupäevade kõnede materjalideks soovitame Akadeemilise Hõimuklubi poolt väljaantud mag. August Anni toimetatud teost „Soome, maa, rahvas ja kultuur“, samuti R. Silvanto samanimelist teost Hella Jürgensteini tõlkes, „Eesti Hõimu“ ja „Välis-Eesti Almanaki“ seniseid aastakäike ja numbreid, eriti aga hõimupühiks ilmuvaid programmnumbreid. Ühtlasi soovitame hõimupüha puhul mõlemale ajakirjale tellimisi saata ja liivi rahvamaja ehituse lõpuleviimise toetamiseks vabatahlikke annetusi koguda. Annetused palume ära saata Fenno-Ugria büroole Tallinnas, Lai tän. 1.

Asugem kõik juba varakult ühisel jõul valmistuma hõimupäevade parimaks läbiiviimiseks!

Asutis Fenno-Ugria ja Välis-Eesti Ühingu.

KULDRANNAKE.

Foto: Harry A. Malm.

Kodumaa sündmused.

Mai lõpul pühitses E. S. S. „Kalev“ oma 30. aasta juubelit. Peeti võistlusi, korraldati bankette, millest võttis osa hulk seltskonnategelasi.

7. juunil avati Tallinnas, Uuel turul 1905. a. mälestussammas.

Tartus on leitud kadunud prof. Wanchi juures eht Amati viiul, mille väärtus ligi 4 miljonit senti.

8. juulil lõppesid Tallinna Linna Poegl. Humanitaargümnaasiumi 300 a. juubelpidustused, mis kestsid 3 päeva. Tuleval aastal pühitseb sama Tartu ülikool.

14. juunil külastasid Tallinna ligi 300 ungarlast, kes siin peatusid läbisõidul Soome-Ugri kongressile, mis peeti Helsingis.

Tuluallikate suurendamiseks kavatseti määrata veinid ja paberossid kõrgema aktsiisimaksu alla.

16. juunil käis Tallinnas külas Prantsuse laevastik, mis peatus mitu päeva.

On märgata suurt tungi Tallinna kesk-koolidesse ja on tekkimas ruumipuudus. Kavatsetakse lõpetada igasugune toetus maalt tulnud õpilastele.

Et talude müük oksjoni teel massiliseks kujunes, siis astuti samme selle piiramiseks ja talude saneerimiskava väljatöötamiseks.

20. juunil asusid kolm Tallinna skauti jalgsi rännakule Saksamaa kaudu Šveitsi, kus peeti skautide suurlaager.

21. juunil külastas Tallinnat Inglise soomusristleja „York“. Laeva külastasid ligi 3000 inimest. Peatus oli mitmepäevaline.

Eestis on tuntud haritlaste üleproduktioon. Praegu on Eestis ligi 300 töötä õpetajat, kelledest luuakse teatud reserv.

Viimased andmed kõnelevad Vene transiitkauba veo suurenemisest Eesti raudteel, mis tingitud tariifide alandamisest.

26. juunil kukkus alla Rakveres sõjaväe lennuk ja lendur-veltveebel E. Kahm sai otsekohe surma.

Juuli ja augusti kuudel külastasid Tallinnat ligi 3000 turisti, kes saabusid 8 ookeaniaurikul. Peamiselt olid kõik inglased ja ameeriklased.

Narva-Jõesuus suvitas sel aastal hulk välismaalasi. Haapsalu, Kuresaare ja Pärnu võtsid samuti vastu suuremal hulgal supelvõõraid.

Eesti kanamunade eksport püüab laiendada turge. Lisaks Saksamaale on loota Inglismaa turu võitmist.

30. juunil käis Tallinnas külas Läti õhulaevastik, mis koosnes 6 lennukist.

Eesti suurem tööstus A/S „Luther“ vähendas oma tööliste arvu 1800 pealt 1450-ni.

O/Ü „Mootor“, kellel hulk omnibuseliine Tallinnas ja mujal, peab korrapäraselt tihedat ühendust. Keskkohaks on Tallinnas Vene turg, kuhu kavatsetakse isegi jaamahoone ehitada.

5. juulil. Kuuma ilma tõttu tühjenes linn inimestest. Suurem hulk veetis oma aja Pirital, meie ilusamas rahva suvituskohas. Sinna kogub vahest kuni 20.000 inimest.

10. juulil teatasid ajalehed Riigikogu liikme hra Maakeri lahkumisest, kes tähendas, et keskrühmade töö olla muutunud täiesti mõttetuks. See on esimene selletaoline juhus meie ajaloos.

Eestis on bensiin müügil 24 sendi eest liiter, mis soodustab mootorspordi arengumist.

12. juulil peeti Tartus laulupidu, millest võtsid osa 800 lauljat ja paartuhat kuulajat.

Hiljuti pühitses Tallinna vabatahtlik tuletorje 69-aastast sünnipäeva, missugust sündmust pühitseti suurejooneliselt.

Tartu-Petseri raudtee ehitamine on lõpule jõudnud. 29. juulil lõi hra Riigivanem viimase roopanaela liiprisse.

Juuli kuul külastas Pariisi koloniaalnäitust suurem hulk eestlasi, kes sinna ekskursioone korraldasid.

Mööblitiseritel on head töövõimalused kodumaal, sest mööbli järele on nõudmine elav.

Kinode arv Tallinnas kasvab. Lisaks 14 kinole avatakse uued kinod S. Tartu mnt. ja kuuldavasti ka Pelgulinna.

Balti puuvillavabrikus vallandati 100 töölist. Et seisukorda kergendada, käis asja uurimas tööinspektor.

17. juulil külastasid Eestit prantsuse lennukid. Peale ühepäevalist siinviibimist ja tavalisi visiite lahkusid nad jälle.

Et töölisi mitte vallandata, siis hakkas A/S. „Luther“ tööliste palku kärpima, mis ulatub 30%.

17. juulil saadeti Inglismaale ja Belgiasse 7000 tunni võid.

19. juulil külastas Soomet meie Riigivanem. Sõit teostus sõjalaeval „Lainel“.

19. juulil pühitses Pärnu spordiselts „Tervis“ oma 10 aasta juubelit, mis möödus vihma saatel.

Saaremaa metsi on hakanud hävitama männivaablane. Selle söödaks on langenud 300 hektaari ümber head 30—40 a. vanust metsa.

25. juulil algas Riigivanema autoring-sõit, millest võtsid osa saatjatena 12 välisriigi esitajat. Reisimiseks kasutati 20 autot.

Eesti õhukaitseühing tellis omale Saksamaalt lennukeid, millest esimene saadeti kohale jõudis. Kavatsetakse alata kõvasti edendama eralennuasjandust.

27. juulil süütas väik Oleviste kiriku torni. Et juurepääs võimatu, siis möllas tuli tornitipus mitu päeva. Oodati tipu muna ja risti allalangemist, mis aga imekombel püsima jäid. Pikapeale pandi tulele piir ja nüüd algab remont. Ümbruskonna uulitsad on liikumiseks suletud.

Narva Kreenholm töötab 4 päeva nädalas. Kalevivabrik seisab täiesti ja 640 töolist on tööta, kuna linavabrikutel on töö täies hoos ja vallandamisi ei ole olnud. Ka Mõisaküla, Viljandi ja Pärnu vabrikud on täie hooga tööl.

27. juulil lõppes 3-päevane E. Punase Risti ödede kongress, millest osa võtsid ka Läti ja Leedu.

28. juulil peeti Tallinnas suvehooajal Eestis viibivate meie välissaadikute konverents, mis kestis mitu päeva.

29. juulil paigutati mulda adv. Hans Erjapea põrm. Kadunu oli laialt tuntud omaaegse Peterburi eesti seltskonna tege- lasena.

Kuuldused kõnelevad uue erakonna asu- tamisest, kuhu kuuluksid paljud, kes praeguse olukorraga rahul ei ole. Asuta- jateks pidavat olema hästituntud nimed, mis aga veel saladuses peetakse.

31. juulil sõitsid Soome öed Verjovkinid, kes on endise Eesti kubeneri tütreid. Preilid reisivad oma autoga, ilma rahata, „lauluga ümber maailma“. Tallinnas pea- tsid nad pikemat aega ja esinesid pal- judes kohtades lauludega.

31. juulil oli raske õnnetus riigivanema autoga, kus autojuht ja filmimees Hirvonen raskesti vigastada said. Õnnetus juht- us S.-Pärnu mnt. 28. klm kohal.

Suve jooksul külastasid Tallinnat hulk soome lõbureisijaid. Igal laupäeval ja pühapäeval tuli neid 300—500 inimest. Neile näis eriti meeldima Pirita rand ja rannasalong. Ülelahe sõit maksab 3 krooni ja hooaja sõiduluba 1 kroon.

3. augustil hävines tules Harjumaa uhkem mõis ühes karjalautadega. Pajaka härrastemajast jäid järele ainult rusud.

Puutööstus „Viktooria“ Tallinnas (Kop- lis) annab paljudele töövõimalusi. Kuigi palgad on madalad, võetakse töölisi jär- jest juure. Praegu töötab ettevõttes üle 500 inimese.

3. ja 4. augustil külastasid Eestit 216 Soome vana armee endist sõdurit. Vete- räänid said Eestis suure lugupidamise osaliseks.

Sel suvel sõitsid Ameerika YMCA maa- ilmakonverentsile 13 Eesti delegaati. Nen- de seas on hulk tuntud nimesid hra H. Gottiga eesotsas. Reis pidi vältama 2½ kuu ümber.

Viimasel ajal on märgata hoogsat spordi arendamist kaitsevæes. Sportline kasvatus on suure tähelepanu osaliseks saanud. Sportlastele tehakse soodustusi teenistuse alal.

Meie laskursportlaste saavutused kuulu- vad maailma paremate hulka. Hiljuti peetud võistlustel Soomes võitis Eesti. Samuti võitis Eesti ka Poolat.

Augusti kuul peeti Keila-Joal Läti ja Eesti välisministrite konverents.

Viimasel ajal on märgata elusloomade ekspordi tõusu. Loomi veetakse välja Belgiasse ja Rootsi.

Leedu tellib „Ilmarise“ tehastelt veduri osasid. Lisaks 12 valmistatud veduri si- lindrile tuli tellimine veel järgmise 4 ve- duri silindrile. Ka Krulli tehastel on tel- limine teehöövli te peale, samuti Leedu jaoks.

18. augustil saabus Tallinna Eesti nais- lendur pr. Kalep. Õhukütlaline viibis Eestis mõned päevad ja kavatses oma õhu- reisi jätkata Brasiilia sihis.

Sel suvel tundub Nõmmel puudus ehi- tustöölised, nii et on päevakorral palga- kõrgendamine. Puutöölised saavad kuni 45 s. tund ja krohvitoõliste tuleb maksta laekrohvimise eest 180—200 senti süllast.

Kadrina kiriku lähedal Ojaveski külas leiti kaevamisel vanas matmispaigas suur kogu vanu kuldsoõrmuseid, klaaspärleid, nõelu j. m., mis kuuluvad 4. aastasajan- disse.

Riigi statistika keskbüroo poolt kogutud andmed kõnelevad veiste arvu tõusust Eestis 668.940 peale. Mineval aastal oli see arv 627.219.

Lisaks inglastele, prantslastele ja teis- tele külastas meid augusti lõpul ka Läti kaitseväestik admiral Kayserlingi juhti- misel.

Tallinna pankade ühing otsustas laenu- protsente alandada 1. sept. alates. Senise 10—12% asemel jääb 9—11%. Hoiusum- made eest maksetakse 7—8%.

26. augustil külastasid Tallinnat 789 inglise turisti, kes tulid kahel laeval „Arandora Star“ ja „Calcaric“. Ooda- takse veel 2—3 ookeanihiiglase külaskäiku Tallinna. Sellega lõpeb selle suve suurem turistide vool Eestisse.

Kojuõudnud Ameerika eestlasi.

Ameerika eestlasi kodumaal.

Suve jooksul on Eestit külastanud sel aastal õige rohke arv eestlasi. Paljud on tulnud kodumaale ajutiselt, et siin oodata Ameerika raske majandusliku ajajärgu möödumist ja siis pöörduda tagasi. Suur osa, eriti vanemad, on tulnud aga ära jäädavalt, et kogutud varanduse natukest kodumaal tulusalt paigutada ära ja siis vanaduspäevi rahus saata mööda.

12. augustil saabus kodumaale Ameerikast jällegi rühm eestlasi, kes oma reisu olid sooritanud Rootsi-Ameerika aurik „Kungsholmi“.

Teiste seas olid ka New Yorgi Eesti Haridusseltsi esimees Juhan Preast ja Eesti raskekaalu meister-maadleja Alfred Teearu, kes viibis Ameerikas üle aasta poliitsei võimlemiskoolis. Tulijatele olid vastas sadamas Välis-Eesti Ühingu abiesimees Ed. Riisman, asjaajaja A. Nippak ning terve hulk ajakirjanikke.

Ameerika eestlasi tervitati südamlikult, kuna fotoreporterid agaralt huvitavat momenti pildistasid.

Tulijatele oli vastuvõtt üllatuseks, kuna

nad lootsid kodumaale saabuda päris ootamatult.

Õhtul korraldas Välis-Eesti ühing saabunutele „Kontsertaias“, Kadriorus, kohvilaua, millest võtsid osa peale külaliste Välis-Eesti Ühingu tegelased: dir. K. Schneider, ETA dir. K. Kornel, adv. M. Puusep, kirjanik Juh. Jaik, Ed. Riisman, A. Nippak ja mõned ajakirjanikud.

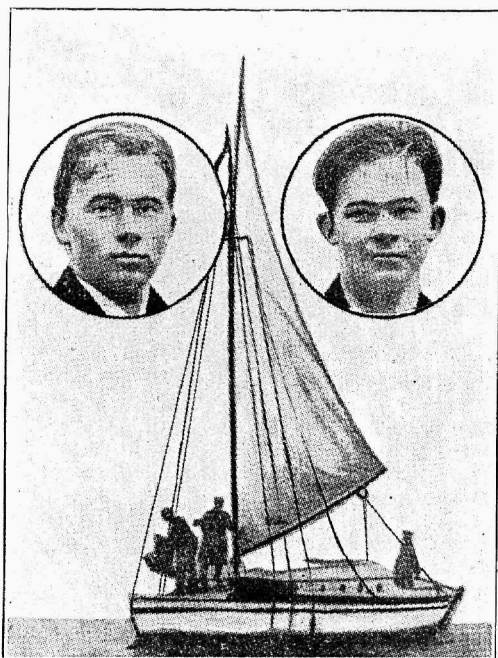
Elavas jutlemises ja heas tujus möödus aeg kiiresti üle kesköö. Otsustati edaspidigi vahete-vahel jälle kokku tulla ja ikka Välis-Eesti ühingu jäädav kontakti.

Sellekordses Ameerikast tulnud eestlaste rühmas olid:

Hrad Preast abikaasaga, Tallinn, Teearu abikaasaga, Tallinn, Tabbas abikaasaga, Kuresaare, Dirhberg abikaasaga, Haapsalu, pr. Freyman, Tallinn, pr. Luup lapsega, Kuresaare, hra Sandwick, Vihterpalu, ja hra Ilves.

Kolm neist kavatsevad pöörduda Ameerikasse tagasi ja on tulnud kodumaad ainult külastama, kuna teised jäävad Eestisse kestvalt.

Kõu ja Ahto Walter
ning nende purjepaat.

Eesti poiste kangelaslik sõit väiksel purjepaadil üle Atlandi.

Vaimustus New-Yorgis.

New-Yorgis oli suursündmuseks mai kuul kahe eesti poisi, vennaksete Kõu ja Ahto Valterite üle ookeani sõit 29 jala pikuse purjepaadiga, mille nad ise vanast piiritusevedamise paadist ookeani sõiduks ümber kohendanud. Kõu Valter, 23 a. vana, ja tema vend Ahto, 18 a. vana (sõidu algataja), lahkusid Tallinnast 7. augustil 1930. a., sõitsid läbi Kiili kaanali Põhja merre, siis Inglise kaanali kaudu Funchali, Madeirasse, sealt Kanaaria saartele ja üle Atlandi ookeani Miamisse, kuhu jõudsid 18. detsembril, sõites üldiselt ära 7000 miili. Sealt sõitsid hiljem New-Yorki.

Poiste kangelasretkest kirjutasid kõik New-Yorgi lehed ja töid nende ülesvõtteid. Eesti nimi oli kõigi new-yorklaste suus. Oma hulljulge reisiga olid noormehed Eestit paremini reklameerinud, kui mingisugused diplomaatlikud esindused.

17. mail oli New-Yorgi E. H. Seltsis vahvate merimeeste pidulik vastuvõtmine, mis kujunes suureks isamaaliseks tunnete avalduseks. Ilmuda oli võimalik olnud

ainult vanemal vennal Kõul ja noormeeste seltsilisel kanaadalasel Barberil, kes viimase reisi osa — 4000 miili — nendega tegi kaasa. Vastuvõtu üle kirjutatakse meile New-Yorgist järgmist:

„Vastuvõtt oli määratud kella 7 õhtul. Palju varem, kui iga pühapäevastel teeõhtutel, hakkas rahvas ilmuma seltsi ruumidesse, esiti üksikult, siis paaridena ja hulkadena küll ligidalt ja kaugelt. Kell 7 olid võetud kõik teelauad ja seati juure lisatoole ja laudu, kuid siiski oli võimatu kõiki sobivalt mahutada ära.

Kell 8 oli saal ja kõik ruumid inimesi puupüsti täis, aga oodatud võõrad ei olnud veel kohal. Kuid siis tekkis elevus. Juhatusel toa uks läks lahti ja astusid sisse kangelased Kõu Valter ja C. P. Barber, et sammuda lavale. Rahvas läks marru, karjudes hurraa ja trampides. Noormehed haarati kätele ja tõsteti üle peade lavale, ilma et jalgu enam alla oleks saanud. Orkester mängis porilaste marssi. Järgnesid tervitused. Sportlaste nimel tervi-

tas end. esimees Saar, vanemate ja nooremate Ameerika eestlaste nimel A. Pranspili ja E. H. Seltsi nimel esimees J. Preast. Kõu Valter oli väga kõnekehv — loodeti temalt palju rohkem kuulda, kuid ta on tõsine kangelane, kes sõnu ei tee ega kuulust ei püüa. Näis koguni, et ta parema meelega kogu oma purjekaga kohe üle ookeani tagasi oleks keeranud. Ta vastuvõtt rahva poolt oli niivõrra südamlük, et tal liigutusepisarad veeresid alla mööda põski. Varsti asus lavale seltsi laulukoor ja ühiselt rahvaga kõlas „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“. Koos oldi sel pühapäeva õhtul veel kaua, joodi teed, tantsiti ja tehti ringmängusid.

Paar nädalat hiljem esines seltsis kõnega oma reisist noorem vend Ahto, ka tema osutus kehvaks kõnemeheks, kuid rahvas, keda jällegi rohkesti oli ilmunud, kuulas huviga.“

Ärivaimega ameeriklased on külvanud üle vennaksed mitmesuguste meelitavate ettepanekutega — on tehtud ettepanek reisimuljeid kirjastada, on pakutud häid kohti, tahetud korraldada purjepaadi rändnäitust jne.

Kuid noorem vend Ahto ei leppinud veel selle reisiga. Kuna vanem vend Kõu esialgselt kavatses jääda New-Yorki, valmistas Ahto ette uuele reisile üle ookeani ja nimelt New-Yorgist Plymouthi (Inglismaal).

Newportis (Ühendriikides) algas 10 Ameerika jahti võidusõitu üle ookeani Plymouthi sadamasse. Ahto Valteril oli kavatsus sõita koos nende jahtidega, kuid poissi ei võetud võidusõitjatega kaasa, kuna tema purjepaati peeti ookeanisõiduks liiga väikeseks.

See ei heidutanud Ahtot. Ta algas reisi oma käe peal. Lasi lappida oma vana paadi, muretsete töidumooni paariks kuuks ja ühes kanaadalase Barberiga, kes asendas vanda, purjetas kartmatult 2. juulil s. a. laiale veeväljale. Mida noormehed sel reisil läbi pidid elama, võib omale kujutada ette see, kes üle ookeani sõitnud. Kui suuri merchiiglasigi torm pillub vahel õige tublisti, kuidas pidi siis tunduma küll seesugusel pähklakoorel. Kuid kõigile vaatamata on noored merekangelased hea tervisega jõudnud augusti kuu algul Plymouthi.

„Tallinna poiss on end näidanud Eesti vikerlaste väärilise järeltulijana,“ kirjutab „Päevaleht“. „Sarnase hulljulge retke väikese purjepaadiga on sooritanud enne Tallinna poisse ainult üks inimene — aastate eest prantslane Alaine Gerbauld, kes seega tõusis Prantsuse rahvuskangelaseks.“

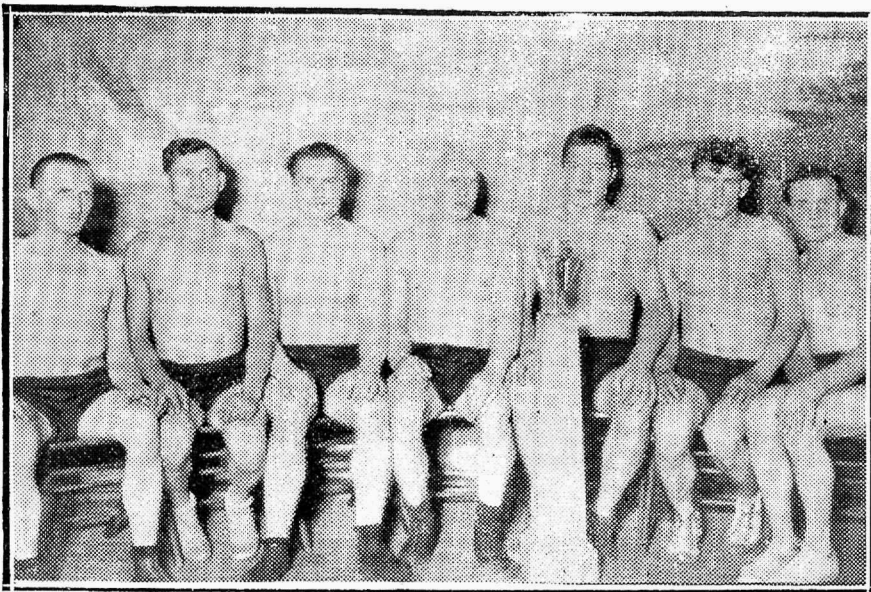
Kuid kuivõrra kangelaslikum on Ahto reis, kes selle reisu sooritas edasi-tagasi, ja pealegi kõlbmatuks tunnistanud paadil.

Au kangelastele!

R.

JAANI KINDLUS NARVAS.

New-Yorgi eesti maadlejad kes võitsid sakslasi.

Sporti ifm. ★

Teateid kodumaa spordist.

1931. aasta kergejõustiku hooaeg, olgugi et see veel momendil, mil neid ridu kirjutatakse, ei ole lõppenud, on olnud tähelepanuväärne mitmete saavutiste poolest. Ridade kirjutajale kui spordireporterile paistab viimasel ajal eriti silma, et meie provintis teeb kergejõustiku alal rõõmustavaid edusamme. Ka linnades sammutakse edurada ja osutatakse aastast aastasse järjest kõrgemale küünivaid tulemusi. Ei ole enam mingi ime, kui mõnel maal peetaval võistlusel saavutatakse, näiteks, kuuli üle 13-e või oda üle 50 meetri. Veel aastat viis tagasi andis selliste tulemuste saavutamise mõne noore poolt põhjust neist kõnelemiseks, kui mõnest tähest. Nüüd, mil tasapind viidud kõrgele, märgitakse selliseid tulemusi teatava rahuldustundega ja väikse sisemise rõõmuga, et ka Eestis kergejõustik pikkamööda hakkab laialdastele ringkondadele lähedaseks ja isegi tarvilikuks saama, omades väikseid traditsioonide algeid.

Kui vaadelda meie kergejõustikku ja selle tulemusi ning mehi, siis peab tunnistama ühte tõsiasja: meie noorte sportlaste pere on mitmekordselt suurenenud, võrreldes sellega, mis oli veel kuus aastat tagasi. Ning veel üks asjaolu: on kasvanud peale uus sportlaste põlv mitmete parumustega ja mitmete pahedega. Saavu-

tiste suhtes ei ole enam palju vahet ühel ehk teisel sportlasel. Hiilge- ja tippsaavutiste mehi meil enam ei ole, nagu vanaoli Leks Klumberg, Harald Tammer, Jüri Lossmann jne., kellel oli kodumaa alati kindel esimene koht. Tase on nüüd rohkem stabiliseerunud.

Teen katset anda lugejatele linnulennult ühte-teist ülevaatlükku meie kergesportlastest sündmustest ja saavutistest. Siin olgu nimetatud vaid tähtsamad ja enam-vähem meie oludes väljapaistvamad saavutised.

Kevadel oli tähtsamaks kergesportliseks sündmuseks E. S. S. „Kalevi“ 30-aastane juubel. Sel puhul korraldati suuremad sportlised pidustused ja võistlused. Kergejõustiku võistlusel saavutas noor kuulitõuke mees Viiding tulemuse 14,60 m., teise koha omas endine Eesti meister Suuk 14,36-ga. Rahvusvaheliselt võiks neid tulemusi nimetada keskpärasteks, sest 14 meetri mehi on Euroopas käesoleval ajal kaunis kogukas arv.

Tallinna koolide suuremaks sportliseks sündmuseks oli kevadel poeglaste humanitaargümnaasiumi 300-aastane juubel. Sel puhul korraldati koolidevahelised võistlused, mille paremaid tulemusist oleks märkida Vendichi 100 meetrit ajaga 11,3 sek. ning Kuuse kõrgushüpet 1,72. Eesti-Läti-

Poola kolmikvõistluse katsevõistlustel hüppas Laabent Tartus kaugust 6,89 m.

14. juunil peetud rahvusvahelistel kergejõustiku võistlustel, millest võttis osa ka kümnevõistluse maailmameister Akilles Järvinen, Amsterdami kuldmedali mees kettas Kenttä j. t., saavutas Pärnu sportlane Schmidt kõrgust 1,80 m., Sule teivast 3,60 ning Rähn kaugust 7,12 m.

Tartu-Viljandi linnadevahelisel noortevõistlustel saavutas noor Tartu õppur Marks kõrgust 1,80 m. ja kaugust 6,52.

18. juunil peeti Tallinna staadionil katsevõistluseid Vilnos peetava kergejõustiku kolmikmaavõistluse vastu. Tähelepanuväärsematest tulemustest oleks nimetada Prosti uut rekordi 1500 meetris 4,07,2, tartlase Kleini kõrgust 1,80 m. ning 400 meetris Kesküllil, Härmi ja Paluvere aegu — vastavalt 52,4, 52,6 ja 53,0. Järgmisel päeval Tartus peetud võistlustel heitis G. Sule oda 60,37, Feldmann ketast 43,82.

Kolmikmaavõistlustel käis eestlaste käsi halvasti. Jäid kolmandale kohale 97,5 punktiga Läti 115 ja Poola 126 punkti taga. Vilnos saavutas Sule odas esimese koha tulemusega 61,53. Kuulis tuli esimeseks Viiding 14,51 m. ning Beldsinski jooksis 5000 meetrit 15,35,0 min.

Tartus peetud kergejõustiku võistlustel saavutas G. Sule kuulis 12,82, oda 62,67 m. Üldse peab tähendama, et G. Sule on meie mitmekülgsemaid ja paremaid sportlasi. Ta on hüpanud kõrgust 1,85, teivast 3,60, tõrganud kuuli üle 13 m. piiri, heitnud oda 66,02 ning ketast 38 sisse. Ainult jooksudes ei ole ta esinenud, mille tõttu sellel alal ta saavutised laiematele hulkadele teadmatud.

Pärnu staadioni avavõistlustel jooksis Rähn 100 m. 11,3, J. Meimer tegi oda 58,92 m., Schmidt kõrgust 180 m., Viiding kuuli 14,24 m. ning ketast 43,62 m.

Lääne ja Saare maakondade vahelisel kergejõustiku võistlustel hüppas noor saarlane Tuhk kõrgust 1,80 m.

Juulis peetud Eesti-Läti kergejõustiku maavõistluse võitis Eesti suuri vaevu 91 punktiga Läti 89,5 vastu. Nendel võistlustel saavutas Viiding kuulis teise koha tulemusega 14,58 m., Tiisfeldt jooksis 800 m. 1.59,6 sek., kaugust hüppas Rähn 7,01 m., Sule heitis oda 60,54, tülles teiseks. 5000 meetrit jooksis Beldsinski 15,29,0 min., Lepp tuli teivashüppes esimeseks 3,65 m., Soome eestlane Kalju Kotkas hüppas kõrgust 1,80 m., Feldman tegi ketast 44,15 ning Prost seadis 1500 meetris uue Eesti rekordi 4,06,6 m.

Tartu maakonna esivõistlustel heitis Sule oda 61,89 m., Laabent jooksis 100 m. 11,3 ning Michelson saavutas teivashüppes 3,50 m.

Eesti esivõistlustel, mis peeti augustis, võitis 100 m. Rattus Tartust ajaga 11,4. Eeljooksude võitjate ajad olid kõikidel peaaegu samad. Kolmikhüppes seadis narvalane Küttis uue Eesti rekordi tulemusega 14,36, teiseks Rähn 14,28. Kaugushüppes tuli meistriks Rähn 6,85 m., Küttise tulemus oli sama, kuid lisahüppega võitis Rähn. Ka kaugushüppes ei olnud palju puudu Eesti rekordist, kuna Küttis ühe hüppega ületas tublisti A. Klumbergi rekordi 7,20,5 m., kuid mees langes tagasi ja tulemuseks jäi 6,85 m. 400 meetris tuli meistriks Korol Tartust ajaga 51,8 sek. Kettas oli nelja esimese mehe tulemus üle 40-e meetri. Meistriks tuli Feldmann, kelle saavutis oli 43,90 m., teiseks Kalkun 43,03-ga, kolmandaks Erikson 42,29 ja neljandaks Viiding 40,73 m. 110 meetrit tõkkeit võitis Rähn ajaga 16,0 sek. 5000 meetris saavutas Beldsinski aja 15,34,0, teiseks Prost 15,52,8. Odaheitel saavutas Sule tulemuseks 66,02, mis tunduvalt parem Eesti rekordist. Sule heidet aga ei saa rekordiks lugeda, kuna oda oli veidi kergem kui õige. Kaitseväe esivõistlustel saavutas Ambla noor sportlane Kobin odaheitel 54,80 m., kuulis Erikson 13,40 m. Teivashüppes tuli kaitseväe meistriks rakverelane Erna tulemusega 3,50 m. ning 400 m. võitis Rattus 52,2 sek.

Tallinna-Pärnu linnavõistluse kergejõustikus võitis Tallinn, keda esitas Pärnu vastu teine garnituur. Tähelepanuväärsemaid saavutisist oleks nimetada pärnulaiste Meimeri ja Martensi odaheidet. Esimene saavutas 57,80 ning teine 55,05 m.

Augusti keskel Laiuses korraldatud kergejõustiku võistlustel saavutas noor sportlane Kask kettaheitel tulemuse 40,67 m., kuna teine Laiuse sportlane Lepp jooksis 5000 m. ajaga 15,47,0.

Kõik kergesportlised nähted osutavad viimasel ajal ikka sinna poole, et meil kasvamas noor ja saavutisvõimas sportlaspõlv. Ainus asi, mis soovida jätab, on see, et Eesti ei oma jooksjaid. Vististi on Eesti varsti viimane rahvus, kelle 100 meetri rekord püsib endiselt 11,0 peal. Seda on küll mitmed mehed kordanud, kuid purustajat ei ole saanud kellestki. Eriti vilets on 200 meetri rekord, mis 1925. aastast seisab R. Kesküllil nimel ajaga 23,1. Maailmarekord on Eesti omast parem tervelt 2,5 sek. Asjaolu, et igal aastal hävinevad mõned rekordid, annab põhjust lootusteks, et ka kord tulevikus eestlased kaotavad kontidest venivuse ja muutuvad kiiremateks. Loodetavasti annab meile sprintereid pesapall, mida viimasel ajal on hakatud innukalt harrastama.

E. Rummelgas.

„Vaba Maa“ spordireporter.

Laas ujus Eestist Soome!

17. augustil kell 7 hommikul algas Laas ujumist Naissaarelt Soome. Teda saat- sid kaluri paat ja teises mootorpaadis hra Jüri Lossman abikaasaga.

Peale 22½ t. ujumise maabus Laas Soome kaljusel rannal, Porkkalas, kattes seega 42 klm.

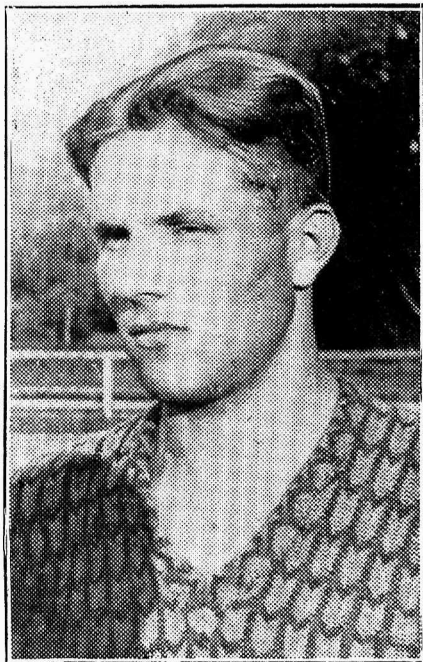
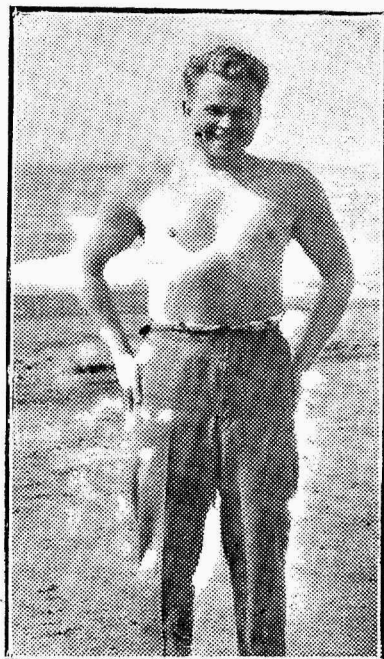
Laasi ülelahe ujumine löi laineid nii kodumaal kui väljamaal. Kuna Soome lehed töid Laasi saavutistest pikki kirjeldusi, siis kodumaal oli Laasi eeskju virgutuseks paljudele teistele.

Laas kavatseb lähemas tulevikus ka La Manchest üle ujuda, mis talle loode- tavasti ka korda läheb, sest sellel mehel on hea vastupidavus pikamaa ujumisel.

Loodetavasti ei saa La Manche uju- mistingimused palju raskemad olema kui seda Soome laht oli, kus külm vesi ja paras lainetus.

Laasi viimane saavutis on kõrgevää- ruslik, kui Ahto ja Kõu Valteri ookeani- vallutamise väiksel purjepaadil.

Hooaja lõpuks võime väga rahule jääda meie veesportlaste selle aasta saavutis- tega.

G. Sule heitis oda 69.54.

Tartu „Kalevi“ juubelivõistlustel tegi Sule odaheitel selle aastase maailma pa- rema viske.

Tema tagajärg — 69.54 mtr., on uueks Eesti rekordiks, mis on vaid paari meetri võrra napim maailma rekordist. Nii siis on eestlased ja soomlased selle aasta pa- rimad maailma odaheitjad. Soomlaste ta- gajärjed olid: Pentillä — 69.05 ja Jär- vinen — 68½.

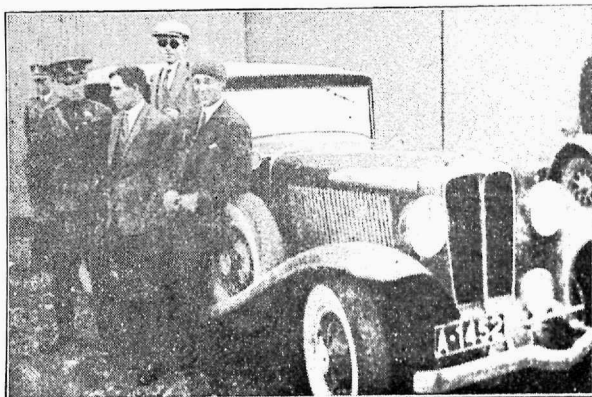
G. Sule on tõsine noor sportlane, kel- lest võib tulevikus palju loota, isegi oda- heite maailma rekordi parandamist.

Loodetakse üksmeelselt ja põhjendatult, et Sule ületab 70 m. piiri.

Ta on mitmekülgne sportlane, heade tagajärgedega: teivashüppes 3.60 ja kõr- gushüppes 1.80.

Sule ütleb, et tema odaheite ei ole mitte näkkamise asi, vaid järjekindla treeningu tagajärg.

Sellele, intelligentsile ja korralikule elu- viisile võlgneb Sule oma edu.

Võidusõidu kiirem auto ja tema meeskond.

Mõni tund kodumaa teedel.

Ilusal augusti kuu pühapäeva hommikul tõttasin värskelt küpsetatud noore ajakirjanikuna vanemate ametvendade saatel Lasnamäe angaaride juure. Ehkki Eesti Autoklubi poolt korraldatud võidusõit pidi algama Lasnamäelt, algas tegelikult see Tallinna pritsimaja juurest, kust ühiselt auto palkasime Lasnamäele sõiduks. Juht tahtis oma kiirsõidu oskust näidata ja riivas maamehe vankrit nii et kõik raksus. „Russalka“ seda küll ei näinud, sest tema pilk on mere poole sihitud, kuid kordniku silma ei saanud petta, tuli kohe ligi asja uurima.

Et suuremat ei juhtunud, siis pääsesime tavalisest protokollist ja pea olimegi kohal.

*

Kära ja müraga veeresid autod ja mootorrattad „Start“ postide juure.

Sattusin esimesse väljuvasse autosse: uusim Auburn, hra Zimmermann omanik ja juht.

Veel paar küsimust, nagu: „Kas elu on kinnitatud? Kas testament on kirjutatud? Kellele oma võlad pärandad?“ jne. ning kõik oli valmis kilomeetrite neelamiseks, arvult ligemalt kolmsada.

„Veel 4 minutit aega,“ kõlab stardi laua juurest.

Istume ja ootame rahulikult märki sõidu alguseks.

„Kümme sekundit enne starti tõstan lipu üles,“ lausub üks korraldajaist.

Seal ta ongi, käsi püsti. Kell lööb tik-tik, süda aga vastukajaks tuk-tuk-tuk, sest ootus teeb veidi ärevaks.

Lipuke vajus alla ja kihutamine algas. Mõne minutiga hakkasime sõitma pideva 100—120 klm. tunniikiirusega (umbes 80 miili).

Läiv ja kivid hakkasid peksma vastu auto külgi; mõned madalad puuksad riivasid katust.

Sõit läks järgmisel maršruudil: Tallinn, Iru, Jõeheime, Aegviidu, Jäneda, Käravete, Aravete, Orgmetsa, Järva-Jaani (102 klm.), Kapu, Väike-Maarja, Kadila, Rakvere (166 klm.), Haljala, Viitina, Vahastu, Kiiu ja Tallinna tagasi, kokku 270 kilomeetrit.

Olin suurelt umbusklik kodumaa teede headuse suhtes ja omaette mõtlesin, ega nii libedasti ei lähe, kuskil ehk kaalaluu murrame.

Kuid kohe siinsamas lisan, et meie teed on paremad kui endale välismaal viibides ette kujutame.

Vähemalt see läbisõidetud osa oli heas korras, mis võimaldas pidevat 90—120 km. tunniikiirust peal pidada.

Hulk maarahvast kogunes kõrgematele kohtadele ja saatis meid käelehvitusega.

Neiud püüdsid juhibe lilli sülle visata, mis neil lahtistel autodel ka korda läinud.

Kolmveerand tunniga olime Aegviidus (67 klm.), mis annab 85 klm. keskmise tunniikiiruse. On võimalik arendada veel suuremat kiirust, kuid et meie teed on sik-sakilised, teeb see asja veidi hädaohtlikuks.

Siiski võtsime kurved 80 kilomeetriga vabalt ja kiirusemõõtja näitas 40 klm. kiirust peaaegu 90° käänakul.

Järva-Jaani, 102 klm., jõudsim 1 t. 10 min. sõidu järele.

Teed läksid järjest huvitavamaks. Hakkasid unustama, et asusid kihutavas sõidukis ja nautisid ilusat loodust.

Maastik vaheldus kiiresti. Siin sõidavad ilusast metsast läbi, seal on kollendavad põllud, ülal sinivalge taevas.

Peagi olime Rakveres, kus tühjad uulitsad meile vastu haigutasid. Läbistasime linna tänavad 80 klm. kiirusega ja ühest valgest kanast jäi järele ainult mälestus ja udusuled.

Teinepool Rakveret sai meie masina paval nahk veidi kasta. Äkiline vihm püüdis jahutada meie kihutamise palavikku.

Meie juht ja omanik, hra August Zimmermann siiski aina lisas kiirust, sest kartsiime, et hra Johannson, kes meile Buick'il järele kihutas, kuidagi meist mööda pääseb. Ka teised masinad olid kõvad konkurendid, nagu lõputulemused näitasid, mis kõik ületasid viimase autovõidu sõidu rekordi.

Õnneks ei juhtunud meie Auburnil midagi, mootor töötas perfektselt.

Meie, auto „meeskond“, olime kaasakistatud sellest tormisest sõidust. Silmad vaatasid kiirusenäitaja osutile ja mõttes välkus: „Veel juure, juure.“ Seal algas kiring, kui unustatakse kõik.

Kahjuks said mõned meie konkurentidest, eriti mootorratturid, mõnede viperuste osaliseks.

Ühele juhile kukkus visatud lillekimp vastu silmi ja mees kaotas auto kontrollimisvõime. See kuulus siiski õnnelikkude õnnetuste liiki.

Teisel, mootoratturil, lõhkes kumm ja mees lendas sadulast välja; kolmas sõitis suure hooga plangist läbi; neljandal tuli ratas alt ära jne. Nii siis tehnilised ja oma vead, mis takistasid mõnegi mehe suuremat edu.

Esimesena stardist lahkudes jõudsiime ka esimesena tagasi inimeste juubeldavate hüüete saatel. Väljusin autost esimest korda elus auto merehaigena. Katsime 270 klm. 3 t. 12 min., saavutades 85,31 klm. keskmise tunnikiiirusena ja seega võites eriauhinna ja lisaks veel rida teisi, mis kaitsta tuli jäädavalt omandamiseks.

Mootorratastest tuli esimeseks hra E. Johanson saksa D. K. W. masinal, saavutades 73,4 klm. keskmise tunnikiiirusena. Pildil: Võitja masin „Auburn“. Seisavad:

Hrad A. Zimmermann, omanik ja juht, tema abi — mehaanik, kontrollina ka pt. Sepik ja ajakirjanikuna A. Nippak.

Balti jalgpalli turniir Tallinnas.

Võitjaks tuli Eesti.

(Eesti-Läti 3:1)

Sel aastal peeti Tallinnas Eesti, Leedu, Läti jalgpalliturniir, mille võitja sai toreda karika, valmistatud Eestis. See oli juba neljas järjekorraline kohtamine. Esimese turniiri võitis Eesti, teise — Läti, kolmanda — Leedu, kuna viimase võitjaks tuli jällegi Eesti.

Ilusate ilmade tõttu oli Tallinna staadionil järjest mitmetuhandeline pealtvaatajate hulk, kes suure huviga ootasid lõputulemusi. Eesti võitis Leedu 2:0 ja Läti võitis Leedu 1:0. Peab Leedu meeskonnale au andma, sest see esines haruldaselt hästi.

Leedu, kes vanasti igapool jalgpalli alal rängalt lüüa sai, on teinud suuri edusamme ja on kujunenud vääriliseks vastaseks isegi rahvusvahelise kuulsusega meeskondadele.

Huvitav on märkida, et Läti-Leedu võistluse ajal mõlemil pool tundus midagi raugemata võidutahe taolist, sest Leedu

mäletas hästi Läti kõva protesti, kui Leedu mineva-aastase turniiri võitjaks tunnustati.

Läti omaltpoolt tahtis maksku mis maksab näidata oma meeskonna paremust ja sellega kinnitada oma mineva-aastast protesti.

Pineva võistluse napp tulemus (1:0) tõendas veel kord, et Leedu meeskond on hea. Arvatakse koguni, et Leedu oli seekord Lätist tugevam ja kaotas ebaõnne tõttu.

Eesti meeskond püüdis kõigest jõust, et Tallinnas peetavatel võistlustel oma publiku ergutusel võitjaks tulla ja tiitel Eestisse jätta, tulles kahekordseks Balti meistriks.

Balti riikide jalgpalliturniir on meie sportlastele ja spordisõpradele iga-aastaseks suursündmuseks.

Need peetakse Riias, Tallinnas ja Kaunas vaheldumisi.

Suntumaid väfiseestlasi*)

Pr. O. Kukepuu.

Rev. M. Schmidt.

OLLY KUKEPUU,

sünd. Järvamaal. Ameerikasse rännanud, et siin soodsamaid võimalusi leida edasiõppimiseks. Algas laulu õppimist sopranona Tallinna konservatooriumis ja jätkab seda edasi siin New-Yorgi konservatooriumis (Institute of Musical Art). On üksikuid iseseisvaid kontserte annud ja on praegu New-Yorgis Eesti Haridusseltsi laulukoori juht. Peale kunstlaulmise püüab ta omandada kõrgeimat haridust, sest ta enese otsuse järele ei olevat laulja ilma üldhariduseta veel kunstnik, kuigi ta hääls seatud on. Laulmist oma elukutseks ei ole ta mitte valinud, vaid on selle oma vanematelt pärinud. Ta kirjutab: „Kasvasin üles vaeselasena. Olen oma lapsepõlve mööda saatnud võõraste juures karjas käies. Kui metsas üksi olles igavus ja igatsus mu õekeste-vennakeste järele mu hinge näpistama hakkas, siis laulsin neid laule, mis kadunud isa ja ema meile lastele õpetanud olid, kui meie veel tillukestena nende põlvedel istusime, ja need karjalapse laulud, millede kuulajateks mets, aas ja mu kari

oli, peletasid minult igavuse ja igatsuse eemale ja lepitasid mind mu üksiklusega. Kuid see vaeselaspe põlv ja karjalapse elu oma üksiklusega on pitserdanud mu iseloomule kurva joone: kannatan tihti liigse tagasihoidlikkuse all ja ometegi selles ringkonnas, kus mina liigun ja tegutsen, peab inimene agressiivne ja sageli isegi häbemata olema. Nii mitugi korda olen otsustanud helide ilmale „good-bye“ ütelda ja elada harilikku igapäevast halli elu — taime elu. Kuid pea tuleb jälle moment, kus ilma muusikata ja ilma edasiõppimata ei tundu elul olema mingisugust mõtet, eesmärki, mõnu ja ilu — iseäranis siin kaugel võõrsil, kus väljarändaja tunneb ennast olevat kui mahajäetud vaenelaps eemal ja kaugel kõigest, mis su südamele ligi ja kallis. Ja ma laulan ja õpin jälle, et selles hingele kergitust ja lepitust leida...“ Pr. O. Kukepuu on laialt tuntud New-Yorgi eestlaste seas.

Tema on kauaaegne seltskonna tegelane, kes oma lahke iseloomu tõttu endate hulk sõpru võitnud.

*) Dr. P. A. Speegi uurimustööst „Edasiõppijad eestlased Ameerikas“.

Reverend MARTIN SCHMIDT,

sünd. Tammiste vallas Pärnumaal, 1872. a. Ameerikasse sõitnud Eestist 1927. a. edasiõppimise soovil. Enne Lodzi linnas Poolamaal, Peterburis ja Keila alevis Eestis Baptisti koguduste usuteaduse seminaris olnud õpetajaks. Õppinud usuteadust Hamburgi Usuteaduse seminaris ja Königsberg'i ülikoolis usuteaduskonnas Saksamaal. Õppinud Chicago ülikooli usuteaduskonnas Uue Testamendi süstemaatilise ja ajaloolise usuteaduse osakonnas. Ehk nimetatud kolm usuteaduse ainet küll Rev. Schmidt'i pea tööpõld on olnud, on ta õpetajate puuduse tõttu nimetatud seminarides aastate jooksul ka Vana Testamendi teadust, praktilist usuteadust, filosoofiat, pedagoogikat ja Greeka, Vene ja Saksa keelt õpetanud, seega siis enam-vähem ko-

dus terve usuteaduse alal. Nii on ka Reverend Schmidt'il võimalik olnud terve usuteaduse ja usulise liikumisega ennast tutvustada Saksamaal, Poolamaal, Venemaal, Eestis ja nüüd Ameerikas. Need mitmekülgsed kogemused ja tugev teoreetiline ettevalmistus oma erialal peaksid talle võimaldama viljarikka töötamise Kodu-Eestis.

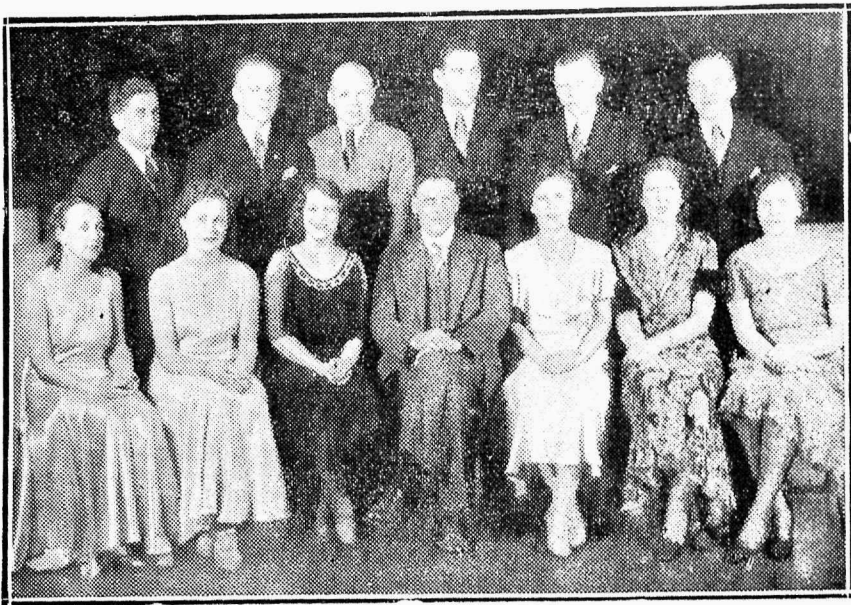
Nüüd on õpetaja M. Schmidt Riia saksa baptisti Siioni kiriku õpetaja.

Selle töö kõrval töötab ta ka teaduse alal edasi. Praegune tööpõld on: uued ja vanad keeled, usuteadus, filosoofia ning ülikooli eksamitele ettevalmistus.

Õpetaja Schmidt lõpetas hiljuti Riia ülikooli usuteaduskonna ja kavatseb võimaluse korral Eesti asuda.

New-Yorgi Eesti Haridusseltsi Spordlosakonna võimlejad grupp.

New-Yorgi Eesti Haridusseltsi näitegrupp.

Organiseeritud Välis-Eestist.

New-Yorgi Eesti Haridusseltsi hoogne areng.

„Mikumärdi“ lööb laineid. Sportlased võidukad.
Kirjandus edeneb.

New-Yorgi Eesti Haridusselts on oma uutes ruumides (V. Almanak nr. 7.) arendanud väga edukat tegevust, milleks peamiselt kaasa on aitanud ruumide headus ja sobivus.

2. mail, s. a. kanti ette seltsi ruumides väljamüüdid saali ees H. Raudsepa „Mikumärdi“*). Publik oli näidendist vaimustuses ja mõnigi unustas, et viibib Ameerikas ja mitte kodumaal. Jaak Joorami osas esines hea eduga omal ajal Tallinnaski tuntud (Hommikteatris ja ÜENÜ Tallinna osakonnas) asjaarmastaja näitleja O. Ibrus, kes kasvult küll Joorami hästi ei anna välja, seda paremini aga sobib sellesse ossa oma häälematerjaliga ja mänguga. Maretit mängis hea eduga prl. A. Saukas. Tubli osa näitlejat on veres R. Vainol (oma Tartu näitlejast-yenna vennal), kes mängis üliõpilast-sulast. Teistes osades esinesid E. Derrik (perepoeg), A. Lell (pops), pr. Muttik (popsi

naine), pr. Pranspill (Mimm Soekarask), pr. E. Lemberg (Silvia), A. Pierce (Seeliohv), prl. L. Rei (Emsi), prl. H. Puss (Maie), F. Nurmsen (Ants). Mõnigi neist lõi huvitava tüübi, tõustes hooti elukutse-lise näitleja mängu tasapinnani.

Näidendit kavatseti kanda ette veel teist korda 23. mail, kuid et prl. Saukas'el võimalus puudus mängida kaasa sel ajal, otsustati teistkordne ettekanne jätta sügisese hooaja avamiseks.

„Mikumärdi“ õhtust sai selts puhast-kasu 150 dollarit, mis on kaunis erakordne tulu.

8., 9. ja 10. mail korraldas seltsi nais-osakond b a s a a r i. Lühikesele korraldus-ajale vaatamata oli asju basaariks kogutud rohkesti. Naispere oli hoolitsenud Eesti naiste kodukäsitöö rohkuse eest, Eesti kunstnikud pr. Rätsep, hrad G. Sepp ja Mihk olid annetanud omi teoseid jne.

Pühapäeval oli basaaril kontsert rikaliku ja huvitava kavaga. Esinesid E. H. S. kontsert-trio hästi valitud paladega Haydnilt, Tšaikovskilt ja Brahmsilt, viiulisoolooga hra L. Süda, laulusoolooga sopran pr. O. Kukepuu, klaveri soolooga

*) Kodumaal sai „Mikumärdi“ haruldase edu osaliseks ja mängiti Draamastuudio poolt üksi ühel hooajal üle 110 korra.

prl. L. Wiil ja meeskvarlett mõnede hoog-
sate lauludega. Eeskava lõpetas hea
tujuga seltsi laulukoor pr. O. Kukepuu
juhatusel. (Koor on omanud hea kuulsuse
ja on esinenud ka väljaspool seltsi, nagu
basaari ajal laupäeval uue Ameerika
Sooma seltsi avamise peol) Kontsert oli
meehitatud kokku jällegi rahvast nii roh-
kesti, et avar saal ähvardas jääda kitsaks.

Basaari puhaskasu kõigest kokku (piie-
teist, asjade müügist, annetustest, loosi-
dest, kontserdist jne.) oli 500 dollari
ümber. Sellega on seltsi suvine ruumide
üür peaaegu kaetud. Jäävad ainult võlad,
mille katteks veel peab soetama sissetule-
kuid.

Uute ruumide tõttu on hakanud suure-
joonelisel edenema ka seltsi spordi
osakonna tegevus. 16. mail korra-
dasid sportlased suure maadlusvõist-
luse E. H. S. spordi osakonna ja Saksa-
Ameerika Atleetika klubi meeskondade
vahel. E. H. S. pani välja karika, mille
omandasid Eesti sportlased. Kaotasid
sakslased. Eestlaste poolt olid väljas sei-
lised tüsedad mehed, nagu ilmameister O.
Käpp, Eesti meister Teearu, „Evening
Graphic“ meister M. Reikop, tuntud parim
maadleja G. Rehe ja t. Ka sakslaste poolt
olid väljas õige tuntud mehed.

Seekord oli välja kutsujaks Eesti H.
Seltsi spordi osakond. Nüüd oodatakse
põnevusega väljakutset sakslaste poolt, kes
muidugi revanši võimalusest ei loobu.

28. juunil pidas spordi osakond Rice-
staadionil, Pelham Bay pargis kergejõus-
tiku katsevõistlusi. Sügisel järgnevad sam-
mas meistrivõistlused, millest on loota
häid tagajärgi. Sügisel kavatseb spordi-
osakond kutsuda ellu ka jalgpalli koman-
do, mis varematal aegadel oli hästi tuntud,
kuid möödunud talvel ei tegutsenud.

Suvel peab selts väikest vaheaega tege-
vusele. On korraldatud ainult üks välja-
sõit (27. ja 28. juunil) W. Tiedebergi
(end. E. Muusika klubi esimehe) farmi
New Jersey osariigis, Ridgewoodi lähedal.
See oli n. n. Jaanitule väljasõit. Öösisel
ajale vaatamata oli ilmunud Jaanitulele
mõnikümmend inimest ja aeg läks väga
lõbusalt. Pühapäeval tuli rahvast veel
juure. Jaanitule heale korraldusele aitas
suuresti kaasa farmi omaniku W. Tiede-
bergi vastutulelikkus ja sõbralikkus. On
olnud veel teisi eestlaste väljasõite, kuid
need ei ole korraldatud seltsi nimel. Nii
sõidab igal pühapäeval palju eestlasi Hun-
teri Islandi.

On mainimisväärne veel seltsi tegevusest,
et möödunud hooajal asutati kirjan-
duse ja kunsti osakond, mille aju-

tisse juhatusse kuuluvad R. Rätsep (esi-
mees), A. Sandluk (sekr.) ja A. Valdman.
Osakonna ülesandeks on Eesti kirjanduse
levitamine, kunstinäituste korraldamine,
raamatukogu korraldamine ja täiendamine,
referaadi ja kõneõhtute korraldamine jne.
On katsetatud ka Eesti grammofoni muu-
sika levitamisega. Telliti väike kogu
grammofoni plaate, mis juba müüdnud.
Eestlased peavad lugu kodumaa laulust ja
muusikast ning sellepärast on kavatsus
tellida kodumaalt plaate suuremal arvil.

Elavalt päevakorras on veel oma kuu-
kirja väljaandmise küsimus.

Kavatsusel on korraldada sügisel kir-
jandusnädalat, mis puhul kodumaalt
tellitakse suuremal määral raamatuid, et
neid sel nädalal müüa, tuues seletusi ja
arvustusi iga raamatu kohta. Eesti kir-
jastusäridega on selles suhtes juba kirja-
vahetusse astunud. Puhaskasu kirjandus-
nädalast läheks seltsi raamatukogu täien-
damiseks.

Hiljuti asutati haridusseltsi juure Eesti
demobiliseeritud sõdurite organisatsioon,
kuhu kuuluvad Eesti Vabadussõjast osa-
võtnud ja ka hiljem kaitseväes teeninud
Ameerika eestlased. Organisatsioon, tegut-
sedes seltsi osakonnana, tahab süvendada
Ameerika eestlastes rahvuslikku meelt ja
isamaalikkust vaimu.

Nii ootab seltsi sügisel suur tegevus-
kava. Töötatakse huviga ja ühemeelselt.
Eesti Vabariigi aastapäeva mittepühitse-
misega tekkinud lahkarmumised ei ole
õnneks mõjunud lõhkuvalt. Siiski on seltsi
ja Eesti esituse vahekorraldusest ajast kau-
nis jahe. Esitus on selles suhtes kaunis
raskes seisukorras. Raske on meeldida
kõigile, pealegi, kus tihti esituse ülesanne-
test valesti saadakse aru. Ja siis kaldu-
takse süüdistustes kergesti liialdustesse ja
heidetakse ette süüdistusi, mis ajakirjan-
duse veergudelegi ulatanud ja vahest lai-
mu iseloomu kannavad.

*

Juuli lõpul elas üle E. H. S. oma esi-
meeste vahetuse. Senine energiline esi-
mees Johan Preast lahkus Ameerika-
kasti, et asuda jäädavalt kodumaale, et
seal oma vanaduspäevi mööda saata. Lah-
kuvale esimehele annetas selts oma era-
korralisel peakoosolekul mälestuseks suure
albumi ülesvõtetega seltsi elust ja tege-
lastest. Ühes albumiga anti Preastile ka
auaadress.

Samal koosolekul valiti uueks seltsi esi-
meheks härra Saar, kes oli varemalt ka
ühendatud Eesti seltside esimeheks. R.

Lõuna-Kalifornia Eesti Seltsi tegevuse ülevaade.

Kui 1928. aasta keskel Lõuna-Kalifornia eestlaste seas seltsi asutamise mõte tekkis, siis arvasime seltsi peaausjalikult suguvendade ja õdede üksteise leidmiseks ja tutvunemiseks tarviliku olevat. Üksikud eestlased olid siin ja seal üksteisele tuntud. San Pedros, Los Angelese sadamalinnas, oli ja on ka nüüd kaks eestlaste keskpunkti või koloniid olemas.

Esimestel arupidamistel seltsi asutamise üle arvasid peaaegu kõik, et ega seltsist ikkagi midagi välja ei tule. Meid on siin vast 40—50 hinge eestlasti; need jagunevad mitmetesse seisuse ja poliitil. vaadetesse, kommunistidest kapitalistideni. Kes ajab neid kõiki kokku ühte seltsi? Mis on meil ühist?

Siiski katset ju teha võiks. Kalifornia valitsus ja politsei just Vene tsaarivalitsuse viisil inimeste organiseerimisele taktisusi ei tee. Ühiseks sidemeks on meil meie Eesti emakeel. Vähemalt neil meist, kes Eesti keelt veel ära unustanud ei ole. Meie selts ei saa ega tarvitse olla ei Eesti rahvuse või riigi propaganda asutiseks ega ka kommunismi organisatsiooniks. Eestlased ei saa siin asutada Eesti kiriklaste, Eesti kapitalistide, Eesti margikorjajate või esperantistide seltsi. On siin ju kõik sellekohased seltsid ja klubid olemas. Oleme aastate siinviibimise järele Inglise keele tahes ehk tahtmata pidanud nii palju ära õppima, et ameeriklastest ja nende kõnest aru saame. Võime ju igauks oma poliitilise, usu ehk tegevuse kohase Ameerika seltsi välja otsida ja nendest tegevalt osa võtta, kui seda soovime. Lõuna-Kalifornia Eesti Selts peab kõikidest erakondadest kõrgemal olema. Tuleme korda neli ehk rohkem aastast kokku. Tuletame meelde vana Eesti kodu, kus peaaegu kõik ükskord karjapoistena või -tüdrukutena ümber jooksime. Ja kui juhtub mõni võõras eestlane kuskilt ilmakaarest siia tulla, siis katsume talle meie Lõuna-Kaliforniat võimalust mööda tutvustada ja näidata.

Esimene koosolek oli 8. juulil 1928 San Pedros Point Firmini pargis. Kokku tulid üle 20 suguvenna ja -õe. Uus asi läks esiotsa õhinal ja kiires taktis. Igamees oli valmis seltsi liikmeks astuma. Nõuti rohkem koosolekuid. Kodumaa lehtedele saadetud teate järele hakkas seltsile mitmelt poolt kirju tulema mitmesuguste nõuetega ja järelepärimistega. Leidsime, et Lõuna-Kalifornias on rohkem eestlasti, kui esiotsa arvasime. Muu seas oli teade meie seltsi üle New-Yorgi kommunistliku

„Uue Ilma“ kätte jõudnud ja olime selles lühes avalikult tubliste noomida saanud. Kahju, et see ajalooline dokument meie kirjatoometaja kätte ei juhtunud ja sellepärast meie seltsi arhiivist puudub.

Seltsi kolmel tegevuse aastal oleme kogunud siin elavate eestlaste aadresse. Neid on meil praegu 70. Meil on kindel postiaadress ja kirjatoometaja, kes võimalust mööda valmis on sisse tulnud kirjalikkude küsimiste peale vastama. Eesti raamatukogu asjus on suguvend J. Layman San Pedros eraviisil tänuvääriliselt tegev olnud. Tema uuritööstuses on hulk Eesti raamatuid, kust iga soovija neid maksuta lugeda on saanud.

Eesti meremeeste kodupunktiks San Pedro sadamas Kalifornias võime soovitada suguvenna J. Jensoni „Hotel Temperance“, 378 Third Street, San Pedros. Suguvend Jenson on juba ammugi siinsete eestlastele tuntud endine meremees ja sadamatöölaine. Tema asutatud tööliste hotell on õige sadama lähedal, on täitsa kindlal alal töötamas ja jääb loodetavasti õige mitmeks aastaks püsima. Herra Jenson on juba meie seltsi asutamise algusest meie alaline laekahoidja olnud.

Viimasel seltsi koosolekul lubas suguvend Jenson oma hotelli eesruumi edaspidi seltsi raamatukogule tarvitada anda. Loodame siia mitmesugust Eesti kirjandust muretseda ja vast ka mõne ajalehe tellida.

Lõpuks võime veel nimetada, et nüüd Eesti esimest korda Los Angeleses ametlikult esitatud on. Meie seltsi esimene esimees ja praegune kirjatoometaja härra Charles E. Kodil on Eestimaa esitajana Kalifornia osariigi ametliku olümpia mängude komitee liige. Nende ridade kirjutamise ajal viibib härra Kodil kodumaal tulevase olümpiaadi asjus ja annab seal vististi oma tegevuse üle avaliku aruande.

Lõuna-Kalifornia Eesti on nüüd siis järgmiselt organiseeritud: Kõik kirjalikud küsimused adresseeritagu: Lõuna-Kalifornia Eesti Seltsile P. O. Box 1532, Los Angeles, California U. S. A.

Sissesõitnud Eesti meremehed, kes süsõnalikke teateid siinsete suguvendade üle saada soovivad, küsigu Hotel „Temperance“s, 378 Third Street, San Pedro, California, härra John Jenson'i järele. Seal on ka kõigi meie teatud suguvendade nimekiri ja aadressid saadaval. Edaspidi vast ka Eesti raamatud ja ajalehed.

5. juulil 1931.
Los Angeles, California.

P. Tobi.

Istub keskel vasakul viies seltsi esimees A. Tammann.

Eestlaste elu Helsingis.

Möödunud hooajal oli meie seltsis suu-remajoonelisi väljendusi, pidusid, näitemänguõhtuid jne. eelmistest aastatest arvu poolest vähem ning selle tõttu ka seltsi sissetulekud varematega võrreldes märksa väiksemad.

Ainult üks ainus näitemänguõhtu võidi viia läbi, kus esitati karskusseltsi „Koidu“ saalis kirjanik A. Tammani 3-v. näidendit „Võlglane“, mida hästi mängiti ja suure kuulajaskonna poolt vaimustavate kiiduväljendustega vastu võeti. (Kirjanik A. Tammann on käesoleval ajal ka seltsi esimeheks.)

Teine suurem piduõhtu oli Eesti iseseisvuse päeva pühitsemine 24. veebruaril. Sel päeval on oma tõmbejõud: kõik tahavad sel päeval jälle olla eestlased! See päev meelitab ka neid eestlasi kokku, kes harilikult siinsest Eesti seltskonna elust külmalt hoiduvad eemale.

Meie seltsi suuremate pidude ärajäämist tuleb peaaesjalikult põhjendada sellega, et see suur majanduslik kriisilaine, mis kogu maailma vapustas, ei jätnud ka Soomet ja selles elutsevat väikest Eesti seltsikest puudutamata. Seltsil puudub pidusaal, seda on suuremate pidude kordadel tulnud aina teistelt kõrge rendi eest üürida. Möödunud hooaeg põletas siin paljudel teatritel ja seltsidel põhja ning seepärast vaatas meie selts pidudele õige pessimist-

likult. Seda pole tarvis olnud kahetseda. Oma väikeses seltsi kodus on möödunud hooajal siiski nii mõnigi mugav ja meelepärane õhtu veedetud perekondlike koosviibimiste õhtute kujul. Peeti ka rida kõne- ja loenguteõhtuid. On meie seltskonnast küll kurb ja valus nähe, et väga paljude eestlaste rind on siin oma seltsi elu ja üldse kogu Eesti asja vastu loid ja ükskõikne, ning nende meeli ja tundeid köidavad võõrad huvid. Ja Soome pealinn võimaldab ju seda suures külluses! Ainult teatud arv on siin eestlasi olemas, kellele on seltsi elu ja huvid lähedased.

Seltsil on olemas ka naiskäsitöö ring, kus sügisest kevadini igal esmaspäeva õhtul käiakse seltsis koos käsitööd teemas, juttu vestmas ja kodumaalt raadio saatekava kuulamas. Seltsile tahetakse muretseda uut lippu, mida meie virgad naised kavatses seltsile tema 20 a. juubelipäeval — 1933. a. aprilli kuus — annetada.

Juuni kuul, kui Helsingi elas siin suurte pidustuste ja konverentside tähe all, külastas ka Riia Eesti Hariduse Seltsi näite-trupp Helsingit, kes esitas „Koito“ saalis H. Raudsepa „Mikumärdit“. Riia eestlaste hoogne ja hästiarenenud mäng üllatas helsinglasi: Riia eestlaste hulgas oli jõudusid, kes oma võimete poolest seisid elukutselistel näitlejate tasemel.

Nii lõbusat õhtut ei ole veel kunagi H. E. S. ruumis veedetud kui see jaanilaupäeva õhtu, kus Helsingi ja Riia Eesti seltside tegelased viibisid koos. Kohtasime elus ühte-teist küll esimest korda, aga meie rinnas asus tunne, nagu oleksime olnud juba kaua sõbrad. Vast oli põhjus ka selles, et oleme ühesuguse saatusel osalised: emakesest kodumaast emalviibijad, väliseestlased, keda köidavad sa-

mad püüded, sihid, luvid ja elumured... Hea ja ilusa mälestuse jätsid meile need Riia velled. Olge tervitatud nende ridade kaudu!

Sügis läheneb... Ka meie väliseestlased koondame endi ridu ja pühendame endi jõu, et ka Välis-Eesti ühistes kodudes — seltsides — kõlaks eesti keel ja asuks mehe eesti meel!

A. J.

Helsingi, 26. aug. 1931.

Veel mõni sõna Helsingi Eestlaste elust.

Asume siin nii lähedal kodumaale, et ei saa arugi, et võõrsil oleme. Ja õieti polegi meie võõrsil, vaid oma ligema vennasrahva juures. Viimasel ajal on siia nii palju eestlasi tulnud, et võib tihti kuulda tänaval eesti keelt. Suurem jagu soomlasi on meist väga huvitatud, iseäranis intelligents ja noorsugu. On ju Soomes samuti suur tööpuudus. Eestlased, kes sinise eesti seltsi ümber ennast on kogunud, on suuremalt osalt töörahvas. Mõne aja eest valitses seltsis õige vanameelne vaim, kuna nüüd, härra Aug. Tammani juhatusel, seltsi palju enam elu juure on tulnud. On korraldatud mitmed ilusad ja sisurikkad õhtud, näit.: Vabariigi aastapäeva pühitsemine ja näitemängu õhtud. Siis korraldasid seltsi agaramad naised veel „sitsi-ülilkonna õhtu“, mis oli omapärane ja huvitav. Suurt puudust tuntakse tegelestest. Intelligents ei pane käsi külge ja teised ei jõua üksi palju ära teha. Näiteks on katsutud mitu korda laulukoori luua, aga see pole õnnestunud juhataja puudusel. Viimasel ajal on hakanud seltsi õhtutel ka soomlasi käima. Ja kuna siin

nüüd ka soomlased ja rootslased meie õhtutest osa võtavad, siis oleks hädasti vaja energilisemaid jõude. Eesti on meile nii lähedal ja oleksime südamest tänulikud, kui mõni eesti kunstnik meile külla sõidaks.

Üldiselt elatakse päris kenasti. On ju igalpool praegu rasked ajad, aga siin nagu ei tunneks seda nii väga. On palju haritud neidusid, kes kodumaal vist iialgi majapidamise kohta ei võtaks, aga siin tehakse heameelega tööd. Tasu on võrdlemisi hea. Mul on paar tuttavat neidu, kes saavad sarnaste kohtade peal 500 Smk. kuus, ja sealjuures pannakse ka veidi kõrvale. Raske on aga töölubade ja elulubade saamisega. Paljud tulevad siia, elavad kolm kuud ära ja lähevad tagasi, sest nad pole elamisluba saanud. Kes võõraid keeli oskab, sellel on kergem tööloba saada, sest keelteõpetajaid on Soomes vähe. Mehed on enamasti juba 20 ja enam aastaid Soomes elanud ja on neid siin mitmesugustel tööaladel.

—(—)

Sydney Eesti selts ümber kolinud.

Eestlaste arv Austraalias on raskete aegade tõttu vähenenud järjekindlalt. Selle tõttu on kuivanud kokku ka eestlaste arv Sydney Eesti seltsi „Eesti Kodu Linda“ ümber. Ja paljud neistki, kes veel liikmeiks jäänud, ei ole enam nii ihu ja hingega seltsi küljes, kui oma Austraalia tuleku esimesel aastal. Selle tõttu on pidanud selts oma tegevust tõmbama kokku. On antud ära suured ja uhked ruu-

mid, mille ehitamisega ja sisseseadmisega 1928. aastal nii palju nähti vaeva. On kolitud tagasi Vene seltsi ruumidesse George st-is, kus üks Eesti seltsidest asus enne ühinemist. Vahepeal on seal majas olnud tulekahju tõttu toimunud põhjalik ümberehitus ja ruumid on nüüd mugavamad kui varemini. Uutes ruumides loodetakse jätkata jälle edukamat tegevust.

R.

Ringvaateid väfismaaft.

Eesti põllumeeste rasked päevad Kanadas.

1885. a. rändas vanematega Eestist Venemaale 3-aastane Martin Oliver. Vane mad hakkasid endale kodukohta looma kuski metsalaanes Tveri kubermangus. Tähendatud kohal asusid Oliverid 1903. aastani, siis rändasid edasi Ameerikasse, mida nimetati tol ajal kullamaaks. Ameerikasse, nimelt Kanadasse, rändas tollal ka palju teisi eestlasi Tveri kubermangus asuvast Nurmekunde asundusest.

Sama Martin Oliver saatis nüüd ühele Tallinna tuttavete kirja, milles kirjeldab Eesti põllumeeste elu- ja olukorda Kanadas.

Eestlasi on kirjasaatja elukohas (Albertas) 40 perekonda, kes asuvad umbes 20 miili pikkusel maa-alal. Suur osa eestlastist on ühes sammunud eluga ja tunnustavad uuendusi majandusliku töö ja kultuuriliste ettevõtete alal. Leidub aga ka neid, kes endiselt kobavad vaimlises pimeduses ja osutavad vaenulikkust seltsitegevusele. Albertas on suur põllumeeste ühing. Osariigi parlamendis on põllumeeste saadikuid 47. Teiste erakondade esindajaid on saadikutekogus ainult 15. Saadikuid valitakse iga 5 aasta tagant.

Kui siin 1908. a. kutsuti ellu esimesi põllumeeste seltse, siis asutasid ka eestlased oma põllumeeste seltsi „Linda“. Selts liitus pärast keskseltsiga (United Farmers of Alberta). 1911. a. jõuti juba nii kaugele, et eestlased ehtasid kaunis avarate ruumidega seltsimaja, kus käidi koos ja korraldati näitemängu-õhtuid. 1927. a. suurendati seltsimaja juureehituse teel.

Saavutati nii korralik näitelava ja pidud õnnestusid hästi, kuna läheduses asub rahvarikkaid kohti.

Seltsimajas asus ka raamatukogu, kus 1000 eestikeelset raamatut, peale nende veel ingliskeelne kirjandus. See majavarandus langes käesoleval aastal 24. mail tuleroaks. Kirjasaatja arvates on siin süüdi kellegi usuhullustaja kuri käsi. Arvatav süütaja on tabatud ja tal tuleb varsti anda vastust kohtule. Kuna seltsi varandus oli kindlustatud ainult 2000 dollari eest, siis on kahju suur ja tulekahju tõi ränku takistusi seltsi edaspidisele tegevusele.

Majanduslikult on siinsed põllumehed kõik pankroti-äärel. Viimastel aastatel langesid põllusaaduste hinnad niivõrd alla, et põlluharimine ja viljakasvatamine läheb palju kallimaks, kui võib loota saagi realiseerimisel. Muid sissetulekuallikaid ka ei ole. 60 naela nisu maksab läbistikku 20 senti, rukis 58,7, odrad 48,6 ja kaerad 34,5 senti. Või nael maksab 12 senti ja munade tosin 7 senti. Läheb aga põllumees linnast midagi ostma, siis tuleb tal maksta hingehinda. Farmerid on praegu Kanadas suures kitsikuses. Ka loomade hind on rängasti langenud. Kohapeal ostetakse härgi 2—3 senti nael.

Siinsed eestlased oleksid väga tänulikud, kui neile kuidagi võimaldataks Eesti kirjandust. Võõrsil olles tuntakse suurt huvi, kuidas elatakse kodumaal ja kuidas seal areneb kultuuriline töö. „Pvlht.“

Kuidas Brasiilias maeti eesti suguvenda.

Paljud eestlased, kes rändasid Brasiiliasse õne otsima, on võorastes oludes ja võõras kliimas mardunud. Nad maetakse võõrasse mulda sootu teistsuguse matuse-teremooniaga, kui oleme harjunud nägema Eestis.

Hiljuti suri Sao-Paulos Tartust pärit olev Johannes Kütt, keda jäi leinama naine kahe lapsega. Kadunu töötas maalrina Martinelli pilvelõhkujas. Haigestus ja pödes kuu aega Sao-Paulo hiigelhaigema-

jas Santa-Casa's. Ülaltähendatud suguvenda matustest kirjutab „Sakala“ kaastööline järgmisi huvitavaid üksikasju:

Brasiilias peab surnu olema 24 tunni kestes maetud. J. Kütt suri õhtul ja järgmisel päeval kell ¼4 oli juba matust. Kuna omaksed said surmasõnumi sama päeva hommikul, siis tuli rutata, kui tahe ti võtta osa matustest.

Haigemaja asub ruudukujulisel maa-alal. Et sissekäigu-värvani jõuda, tuli

käia ümber hoone kilomeetreid. Kui jõudsi-
sime kohale, oli kell 3 minutit üle ¼4.
Surnutemajas lebas puusärke nagu kaste.
Niisugust puusärki, nagu näeme Eestis,
siin ei tunta. Rikkamate kirstud on vär-
vitud või riidega üle tõmmatud.

Juba oli raudvärava kaudu lahkunud
J. Küti põrmuga surnuauto. Kuulsime
vaid veel eemalduva sõiduki põrinat. Eesti
aeglaselt ja pühalikult liikuvad matuse-
rongi siin ei tunta. Surnuauto kihutab
puusärgiga minema ja kui on matta mõni
jookama kihi esindaja, siis sõidavad ma-
tuselised oma autodega surnuautole järele.
Kehvemad sõidavad aga kalmistule tram-
miga.

Surnuaiad on piiratud kõrge kivimüüri-
ga. Öhtuti lukustatakse värav. Siin lei-
dub surnuaedu, kus ülitoremaid hauasam-
baid ja mälestusmärke. Kõik valgest mar-
morist. Raudaiad ja ristikesed puuduvad.
Surnud puhkavad marmorikambrites. Lü-
katakse kirst nagu riiulile ja pistetakse
kaas ette. Põletatud surnute tuhaurnad
asetatakse selleks ehitatud müüri-auku-
desse. Need augud on kaetud samuti mar-
moriplaatidega, millel tuhaomaniku nimi
ja sageli ka ta pilt.

Surnuaed, kuhu meie ruttasime, asub
linna serval. Sissekäigu peavärvat eh-
ivad kolossaalsed kreeka sambad, ülal peal-
kiri: „Necropole de Sao Paulo“. Värvil-
listest kivikestest tee viib mäele, kus kes-
set surnuaeda asub väike sammastega an-
tiiktempel. Selles ehituses ootavad sur-
nud matmise järke. Kahel pool teed on

hauad reas. Hauad on number, aga risti
ei ole. Küsitlesime kalmistu-töölisi, et
kas on mõni surnu toodud just praegu
kohale. Tööline avab kohe ühe kirstu-
kaane ja küsib: „Kas on see?“ Meile
vaatab vastu neegri laip. Tööline tahab
vaadata teisigi kirste, aga ma ütlen, et
seda pole vaja. Kirstu otsal on surnu
nimi, küllap leiame, keda otsime. Aga ei
ole siin enam J. Küti kirstu. Meid juhi-
takse kalmistu teise ossa, kus praegu
matmise järjekord. Näemeegi matuselisi,
kes alustavad leinalaulu. Väike koguke
eestlasi — 18 hinge — seisab ümber lille-
desse maetud haua, mille numbriks 375.
Vana, sümfaatse näoga mees ütleb sõnu
ette ja kõlab eestikeelne koraal: „Lige-
mal, Jumal, Sull!“

Hauakaevajadki paljastavad pead. Lau-
lu lõppedes on ka matusetalitus läbi. Mõni
seisab poolpõlvitades veel haua ääres ja
tuleb siis teistele järele. Valmiskaevatud
hauad on 1½ meetrit sügavad, muld kuni
põhjani pruunikas-punane ja kõva.

Otsime, kas siin ei leidu eestlaste hau-
du. Just tee ligedal seisabki haud, hõbe-
tatud tsement-ristiga, ristil pealkiri:
„Siin puhkab rahus Herbert Saaberg, sün-
dinud 8. jaanuaril 1905, surnud 22. veeb-
ruaril 1929.“ Keegi teab rääkida, et J.
Kütt, kelle praegu matsime, teinud selle
risti siin ja maalinud pealkirja.

Väljusime surnuaiast. Matus oli kest-
nud pool tundi, nagu see harilik Brasiilias.

„Pvlht“

San-Francisco eestlased ja kommunism.

San-Franciscos tegutsevad teatavasti
kaks Eesti seltsi, millest üks kommunist-
lik tööliste klubi, kuna teine poliitiliselt
erapooletu, rahvuslik. Vahekord nende
kahe vahel on õige terav, kuna kommunistid
„Uue Ilma“ veergudel tungivad õige
valimata sõnadega kallale San-Francisco
Eesti seltsi tegelastele.

Kommunistide koonduskohaks on üks
Eesti võõrastemaja, mille pidajad hra ja
pr. Miil meelsasti toetavad põrandaalust
tegevust. Iseloomustav S.-Francisco kom-
munistide juures on see, et nende hulka
kuuluvad mitmed majanduslikult väga jõu-
kad isikud, nagu eelpool nimetatud vöö-
rastemaja omanikud, siis üks suurem lei-
vavabriku omanik Kiilaspea, kes on juhti-
vamaid mehi S.-F-o Eesti kommunistide
peres, ja m. t. Üldse ei ole neid aga palju
ja needki, kes olemas, ei oleks kindlasti
kommunistid, kui nad korra Venemaal
oleks käinud ära. Aktiivsematest Eesti

kommunistidest San-Franciscos peale eel-
toodute nimetatakse veel härrasid Suge-
son'i, Mamm'i, Kesküla, prouasid Helm'i,
Körm'i ja t.

Ühendriikide valitsus tahab kommunistide
vastu võitlemises võtta tarvitusele
õige käredate abinõud. Kongressil on ha-
rutusel seaduse eelnõu, mille jõusseastu-
misel kõik välismaalased ja ka ühendrii-
kide kodanikud-kommunistid maalt saa-
detakse välja. Samuti keelab see sea-
dus kõigi kommunistliku sisuga kirjan-
duse, ajalehtede ja ajakirjade edasisaat-
mise postiga või mõnel muul teel.

Nii on karta ka Ameerika Eesti kom-
munistidel, et neil tahes või tahtmata tu-
leb minna tutvuma lähemalt oma paradii-
siga — Nõuk. Venemaaga. Vast siis oma-
vad ka San-Francisco Eesti kommunistid
teise vaate, nagu see seni on olnud kõigi
Ameerika Eesti kommunistidega, kes Ve-
nemaal käinud.

Külastena Ameerika eestlaste juures.

Vaevalt oli laev New-Yorgis randunud, kui meid, Noortemeeste Kristlikkude Ühingu üleilmilise konverentsi Eesti delegatsiooni liikmeid, kohalikud eestlased prl. Elend ja hra Lusenbergi juba laevalaele tervitama tõttasid. Ehk meie küll suuimas ilmalinnas viibisime, kandus teade meie tulekust kohe laiali. Juba samal päeval oli mitmel kohtamisi oma sugulaste ja tuttavatega.

Teada saades, et samal õhtul, 24. juulil, kohaliku Eesti Hariduseltsi ruumes Eesti vabadussõjast osavõtnud suguvendade vabadussõjlaste ühingu asutamiseks kokku astuvad, läksime prl. Elendi saatel sinna. Koos oli umbes 30—40 inimest.

Meid tervitati ja võeti vastu kui armsaid külalisi. Kutsuti veel lähedal elavad eestlased ja nende perekonnaliikmed kohale.

Prof. Rahamägi ja nende ridade kirjutaja ütlesid tervitusi Eesti seltskondluse, N. M. K. Ühingu ja kodumaa noorte poolt.

Kodumaa laulusi laudes ja vastamisi vesteldes kadus aeg. Lahkusime hilisel tunnil. Lahkudes võeti meilt sõna, et meie konverentsi lõppedes New-Yorgis peatuksime, sest ka teised eestlased, kelle südamed kodumaaga tugevalt seotud ja kellel meie praegune tulek teadmata, sooviksid ka meeleldi meiega kokku puutuda.

New-Yorgis olevat sageli kodumaa tegelasi käinud, kuid mingipärast on paljud hoidunud kohaliku eesti seltskonnaga kokkupuutumast. Imelikul kombel olevat vallale pääsenud arvamine, nagu oleksid kõik New-Yorgi eestlased „punased“. Neile, kes suure vaevaga Hariduseltsi on loonud ja selle ümber kui tõsised kodumaa pojad-tütred on koondunud, tunduvat see haavavana.

Peale konverentsi lõppu, peatuda New-Yorgis oli võimalus ainult õp. Ederbergil ja ridade kirjutajal, sest suurem osa delegatsiooni liikmeid olid sunnitud juba 12. aug. kodureisi alustama ja prof. Rahamägi oli kutsutud ilmakonverentsi juhataja Dr. J. Mott'i poolt veel erilistele nõupidamistele Cornelli ülikooli ruumidesse, Itaca linna.

15. aug. oli Hariduseltsi saalis Eesti õhtu. Ruumikas saal täitus. Muusika, koori- ja soololaulude ja seltsi esimehe hra Saare kõne vahel kõneles õp. Ederberg, tervitusi tuues ja ülevaadet andes kodumaa oludest, kuna nende ridade kirjutaja ülevaate andis meie delegatsiooni sõidu otstarbest ja ilmakonverentsi tööd, sealjuures tervitusi tuues Eesti

noortelt. Hiljem oli ühises lauas võimalus tutvuneda kohaliste eestlastega.

Pühapäeval, 16. aug. oli eestikeelne jumalateenistus ühes kohalikus saksa kirikus, kus harilikult eesti kogudus omi jumalateenistusi peab.

Jumalateenistusele, mida õp. Ederberg pidas, oli palju rahvast kogunud. Niihästi eesti õhtul, kui ka jumalateenistusel viibis Eesti konsul hra Mutti abikaasaga.

Niihästi Torontos, Clevelandis, kui ka New-Yorgis külas olles koheldi meid ja meie delegatsiooni kuni meie ärasaatmiseni liigutava südamlikkusega, mille eest ma, juba kodumaa pinnalt, terve Eesti delegatsiooni ülesandel kõigile südamlikkuna tänu avaldan.

Meie töömeeste kaasa teadmise, et meie sugurahva liikmed Ameerikas on lahutamata seotud selle maaga, kus nende hääl kiikus. Nad peavad edasi seda maad oma kodumaaks, peale mõne üksiku, soovides esimesel soodsal võimalusel siia tagasi tulla. Ilusa tunnistuse kodumaa armastusest andsid New-Yorgi Hariduseltsi noored, kes veel viimasel silmapilgul laevale tõttasid ja meile ilusa väärtusliku siidilipu ulatasid kätte palvega seda üle anda Tallinna Skoutide Malevale, ühes parimate tervitustega Eesti noortele.

Töötava rahva elu ei ole Ameerikas kerge ja mugav. Eriti tuleb seda New-Yorgi kohta toonitada. Elatakse seal sellepärast, et seal võimalus on kas veidi rohkem teenida ja tagavara koguda või töö kõrval oma õppimist jätkata. Elada võib seal niikaua, kui tööd on, kuigi praegusel ajal selle saamisega on suuri raskusi. Sellepärast paluti meid hoiatada kodumaalasi Ameerika sõitu praeguste tööolude juures ettevõtmast.

Meile selgus mõtetevahetusel, et kodumaa seltskondluse ja väljaspool Eestit elavate Eesti poegade ja tütarde vahel on vaja luua kindlam vaimne ühendus ja läbikäimine, korraldada informatsiooni majanduslikul alal ja kõrvaldada mitmed raskused varanduste ülesaatmisel, eriti tolli alal.

Kahju, et käesolev ajakiri ning Välis-Eesti Ühing, kes neid sihte taotlevad, ei saa majanduslikkude raskuste tõttu intensiivsemalt tegutseda. V.-E. Ühing ja tema poolt väljaantav almanak väärivad kindlasti meie seltskonna toetust ja poolehoidu, kellel üldse Eesti ja ta rahva heakäik on südames.

R. Kuuskmaa.

Tallinnas.

Mitmesugust.

Veel New-Yorgi eestlastest ja Kodu-Eestist.

Viimases Välis-Eesti Almanaki nr-i: maikuu ilmus kirjutis ühelt New-Yorgi eestlaselt „New-Yorgi eestlased ja Kodu-Eesti“. Kirjutis sisaldas rahulolematust New-Yorgi Eesti haridusseltsi tegevusega. Et sarnaseid rahulolematuse avaldusi ka mujalt kuulsime, arvasime tarviliseks olukorra selgitamiseks artikli avaldamise. Nüüd on New-Yorgi Eesti haridusseltsi juhatus saatnud meile järgmise öienduse, mida siin avaldame:

1) „Ühendatud Eesti Seltsiks“ liitusid 8. XII 1930. a. „Eesti Ameerika Jõustiku Klubi“, „New-Yorgi Muusika Klubi“ ja „Eesti Selts „Edu“, kuna „New-Yorgi Eesti Klubi“*) ja „New-Yorgi Eesti Töölise Klubi“ liitumisele emale jäid.

2) „Ühendatud Eesti Seltsi“ nime muutmine „Eesti Hariduse Seltsiks“ sündis järgmistel põhjustel: a) Hariduse seltsid on linna- ja riigimaksudest vabad. b) Neil on hõlpsam toetuse saamine teatud fondidest. (näit. Carnegie fond) c) Nime muutmine „Eesti Hariduse Seltsiks“ kergendas ruumide rentimist „Porter ja Co'lt“.

Nime muutmine sündis juhatus ja seltsi liigete teadmisel. Juhatus koosolekuid peeti järjekindlalt igal neljapäeval, mis kõigil juhatusel liigetel teada oli. Seltsi teotajate ringkond kõige vähemaltki rahulolematust nime muutmisele ei avaldanud. Ainult kommunistide häälekandjal „Uus Ilm'al“ oli nime muutmise kohta palju kirjutada ja oma pahameelt avaldada.

3) Peale üksmeelsest suvist tööd avas selts sügise hooaja 27. sept. korraldatud peoga, mil seltsi juhatus seltskonda informeeris seltsi tegevuskavaga. Järgmine pidu peeti 13. det., ning 27. det. korraldas selts jõuluõhtu. Eelnimetatud tegevus näitab, et seltsi elu sugugi loid ei olnud, sest peeti ju Y. W. C. A. ruumes järjekindlalt ka laulukoori, mees-nais võimlejate ja näitetrupi harjutusi. Peale selle korraldas seltsi juhatus ja liikmeskond laial-

*) New-Yorgi Eesti Klubi soovitas oma liigetele astuda uue ühend. seltsi liikmeks ja töötas ühinemisele aktiivselt kaasa.

Toim.

dast organiseerimistööd kohalikkude eestlaste hulgas.

Seltsi uute ruumide avamispeol 7. II 1931. a. esines laulukoor ainult isamaaliste lauludega ja ka üksikud solistid kandsid ette meile kõigile tuntud Eesti heliloojate töid. Ainuke ingliskeelne laul kanti ette prl. Leida Prest'i poolt lisapalana, kuid siin ei saa juttugi olla mingisugusest „vigasest võorast keelest,“ sest prl. L. Prest on Ameerikas sündinud ja siin ka hariduse omanud.

Et Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemist suurejooneliselt ei peetud, olenes järgmistest asjaoludest: Seltsi juhatus oli äraootaval seisukohal kohalikkult Eesti esituselt vajalikkude näpunäidete saamiseks Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemiseks. Viis päeva enne aastapäeva käis seltsi sekretär Eesti esituses nõupidamas aastapäeva pühitsemise üle. Et aastapäevani kõigest viis päeva aega oli, ning aastapäev sattus tööpäevale, mil suuremal osal inimestel võimata kokku tulla, tegi seltsi sekretär ettepaneku pühitseda Eesti Vabariigi aastapäeva järgneval laupäeval. Kohalik Eesti esitus soovitas aga aastapäeva pühitseda esmaspäeval, 23. veebruaril, millega seltsi juhatus ka nõusse jäi. Kutsete saatmisel töötas abiks olla Eesti esituse sekretär hr. Ch. Kuusik. Kuid kes ilmumata jäi, oli hr. Ch. Kuusik, saates vaid teate, et kutsete väljasaatmine on hilinenud ja soovitas Eesti Vabariigi aastapäeva mitte pühitseda. Seltsi juhatus otsustas siiski üksmeelselt Eesti Vabariigi aastapäeva pühitseda ja seltsi esimees tegi juhatus otsuse 21. veebr. peetud peol seltskonnale teatavaks peale näidendi lõppu, enne tantsu algust, mil ajal saalis üle paarisaja inimese viibis. Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemine leidis aset 23. veebruaril seltsi ruumes. Koos oli umbes saja inimese ümber, kes aega mööda saatsid isamaalikkude laulude laulmisega. Seltsi sekretär E. Derrick esines süttitava päevakohase kõnega, mis kooslijate poolt kiiduavaldustega vastu võeti. Mingisuguseid nägelemisi ega üks-teise süüdistamisi aastapäeval ei olnud, vaid õhtu möödus täieliku üksmeelsuse tähe all.

Toimetuse märkus: Meil on eriti heameel, et paljudes New-Yorgi eestlastes pahameelt tekitanud Vabariigi aastapäeva ametlikult pühitsemata jätmine lihtsalt arusaamatuseks on osutunud, nagu meie ka eelmise Almanaki teises kirjutises New-Yorgi Eesti haridusseltsi tegevuse üle lootust avaldasime.

Mis puutub nime muutmisse, siis võib siin mõnede pahameel ka põhjendatud olla, kuna nime tohiks muuta ikkagi ainult perkoooleku otsusel. Et aga nime muutmiseks on olnud mõjuvad põhjused, siis loodetavasti ei tee sellest keegi tüliküsimust.

Loodame, et nüüd, kus süüdistust tekitanud asjaolude põhjused juhatuse poolt Almanaki kaudu laiematele ringkondadele selgitatud, kõikide eestlaste sõbralik koonduvine seltsi ümber ühiseks tegevuseks endise hooga areneb.

A. Pranspill ei ole olnud kommunist.

V. E. Almanakis nr. 7 artiklis „Eesti kommunistide päevamured New-Yorgis“ on nimetatud, et A. Pranspill on kommunisti pettuja. Et see eksiarvamisi võib tekitada, palub A. Pranspill meid öendada, et tema ei ole olnud kunagi kommunist (muidugi võib olla ka kommunist pettunud, ilma et sellepärast kommunistiks oleks pidanud olema. — Toim.) A. Pranspill on küll töötanud „Uue Ilma“ juures kuni 1917. aastani, kuid lehe enamiseks muutudes sealt lahkunud. Tolle ajani on aga leht olnud sotsialistide häälkandja ja A. P. on olnud kogu aeg tegev sotsialistlikus parteis, algades 1911. a., kuid ei olevat olnud siiski kunagi pimesi Marks'i õpetuse järgi jooksja. Ta on osutunud suureks rahvuslaseks, kes on omal ajal algatanud ka New-Yorgis E. Vabariigi aastapäeva pühitsemise mõtte.

Ingliskeelne Eesti ajalugu teoksil Ameerikas.

Härra Theodore Wiel, edasiõppija eestlane Clark'i ülikooli juures Worcesteris, Massachusettsis, on praegu magistri väitekirja kirjutamas, mis sisaldab Eesti uuemat ajalugu, nimelt Vabadussõjast nüüdajani. Pärastpoole mõtleb autor oma tööd laiendada ja täiendada ning sellele juurde lisada Eesti vanemat ajalugu, algusest Vabadussõjani, nii et kogu töö kujuneks ingliskeelseks Eesti ajaloo käsi- või õpperaamatuks. Praegu kogub autor allikaid ja ta teema kohta käivaid bibliograafilisi materjale Kodu-Eestist, Ameerikast ja igalt poolt, kus aga neid leiduma peaks.

Ameerika eestlane.

Olukord Inglismaal.

Keegi vanemaid väliseestlasi Inglismaal kirjutab sealsetest oludest järgmist:

„Siin käivad töötatöölised parvede kaup, peavad koosolekuid ja rongikäike ratsa- ja jalapolitsei saatel. Lipu pealkirjadeks on näiteks: „Organiseeru või nälgi“ jne. Igamees võib ametmehena välja astuda; keegi ei päri, on ta meister või õpipoiss, kui aga tööd oskad. Peale sõja oli siin suurem kogu eestlasi ja 1911. a. isegi Eesti selts asutatud. Selts töötas väga energiliselt, kuid nüüd on hulk eestlasi siit lahkunud ja seltsi elu soigus. Londonis on umbes 40 eestlase ümber ja omavahelist sidet raskendab asjaolu, et ümberrahvustamisel on tugev mõju. Paljudel on naised väljamaalased ja lapsed ei mõista eesti keelt, mida ei tahetavat üldse õppidagi.

Ametilt on rohkesti eesti rätsepmeisterid, kel kena teenistus, kuna naised on töös majateenijatena, kellest Inglismaal olevat puudus.

Eestlaste elujärg on kena, kuid töökeelu tõttu uuestitulnukitele on Eesti koloonia järjest vähenemas.“

Muudatused Välis-Eesti Ühingu juhatuses.

Teatavasti valiti lahkunud esimehe hra Sitska asemele uueks esimeheks end. abiesimees notar Kristelstein. Teiseks abiesimeheks oli härra A. Leiner, kes aga suurema osa aega Tallinnast eemal viibib ja ühingu juhatuse tööst saab vähe aega võtta osa. Sellest tingituna võeti ette ka teiste ametite uus jaotus. Uuteks abiesimeesteks valiti härrad Ed. Riisman ja Georg Meri (valiti viimasel peakoosolekul täiendavalt juhatuse), kuna härra Leiner jäi ametita liikmeks. Teistele ametitele jäid:

härra V. Kargaja — sekretär;

härra K. Schneider — laekur;

härra E. Jürgens — abisekretär.

Et ühingu senine asjaajaja härra G. Poom oma isikliku töökoormatuse tõttu V.-E. Ühingu asjaaja ameti oli sunnitud maha panema, siis valiti ta ühingu juhatuse poolt propagandaja juhiks ja uueks asjaajajaks härra A. Nippak, kes viibinud aastaid Ameerikas ja õppinud Columbia ülikoolis majandusteadust.

Väliseestlased, kui kodumaad külastate, siis ärge unustage Välis-Eesti Ühingut külastamast! Tulge, jätke meile oma kodumaa aadress, kirjutage sisse oma nimi meie külalisraamatusse, vaadake Ühingu albumi.

Meil tuleb sagedasti ette, et kui väliseestlased Eesti jõuavad, siis pööratakse

meie poole küsimustega tulijate nimeid ja muu kohta, et aga paljud kodumaal laiali valgunud, siis ei saa ükski aadressbüroo nende kohta teateid anda.

Selle ülesande täidab Välis-Eesti Ühing, kui aga meie vastastikune koostöö selleks häid võimalusi loob.

Väliseestlased, meie ühine tunnusmärk nii kodumaal kui väljamaal on rinnamärk, vikingide laev.

Kandke seda alati seal, kus kaasmaalastega kokku puutuda võite.

Levitage Välis-Eesti organiseerimise mõtet!

Eestlased kodumaal ja väljamaal, astuge Välis-Eesti Ühingu liikmeks!

Välis-Eesti Ühingu liikmeks astudes saate Teie:

- 1) V.-E. Ü. poolt väljaantava almanaki numbrid kõik tasuta.
- 2) V.-E. Ühingu rinnamärgi.
- 3) Isikliku informatsiooni kõikides väliseestlastesse puutuvais küsimusis.
- 4) Tallinnas ollakse abiks mõne hädatarviliku ametasja toimetamisel, nagu: tolliasjad, passid, kaitseväge kohustuse küsimused, aadressid jne.
- 5) Etteteatamise juhul reserveeritakse liigetele tube hotellis ja Tallinnas tullakse vastu sadamasse või jaama.

Märkus: Liikmeks võetakse vastu kahe liikme soovitusallkirjaga.

Peale kõige ülalmainitu toetate Teie oma liikmeksastumisega meie suurt rahvusülesannet, eestlaste organiseerimise ja vastastikku koostöö mõttes!

Välis-Eesti Ühingu liikmeks on astunud:
Hr. J. Kana.
Hr. A. Nippak.

Meie Almanakis hakkab järjekindlalt ilmuma nende väliseestlaste nimekirj, kes Välis-Eesti ühingut külastanud Tallinnas.

Möödunud aja jooksul on Ühingut külastanud: hra pastor M. Schmidt, Riist. Hra saadik A. Schmidt, Roomast. Hra J. Tamm, Buenos-Airesist. Pr. L. Dreyman, New-Yorgist. Kaks tundmata härrat, Sao-Paulost. Hra Ehrlich, Detroitist. Hra J. Preast, New-Yorgist.

Välis-Eesti Ühing palub kõiki väljamaal ja kodumaal viibivaid liikmeid, kes oma 1931. a. liikmemaksu veel õiendanud ei ole, seda kiiremas korras teha, kas isiklikult või postiteel.

Järgmine Almanak ilmub Jõuluks kaksiknumbrina ja kahekordses kaustas.

Vastutav toimetaja. *Ed. Riisman.*

Väljaandja: Välis-Eesti Ühing Tallinnas, V. Posti 6, Notar Kristelsteini kontor, Postkast 100.

„Ühiselu“ trükk, Tallinnas, Pikk 42.

Väliseestlased, läkitage teateid kodumaale!

Kahtlemata on nii mõnelgi midagi ütelda oma või teiste elust uuel kodumaal, elgu siis see ajutine või alaline.

Informeerige Välis-Eesti Ühingu kaudu Kodu-Eestit.

Ühingul on tihe kontakt Eesti ajakirjandusega, kes heameelega informeerib suuremaid hulke meie röömust ja raskustest.

Kui Teil on pilte, omapäraseid isiklikust elust või juhtumistest, seltsielust, suursündmustest või muust, saatke need meile, ühingu albumi ja meie Almanaki jaoks. Soovikorral saadame peale tarvitamise tagasi, kui vastav märkus juures.

Vastutasuks võib ühing saata Teile pilte kodumaalt, kui täpselt ära tähendate, mis Teid huvitab. Mäletage, et Välis-Eesti Ühing on töötamas Teie ja kodumaa huvides.

Ühing annab heameelega igapäev teateid igas küsimuses.

Sellepärast, käed, külge, olgem kui üks suur pere ja peame omavahel alalist tihedat sidet!

Ank.

Kojujõudnud väliseestlaste grupi nimel tahan edasi anda Välis-Eesti Almanaki veergudel paar tänusõna.

Ütleme soojem aitäh meie vastuvõtjast korraldanud Välis-Eesti Ühingu, kes meile igatepidi püüdis vastu tulla ja esimesed minutid kodumaa pinnal mugavateks ja meeldivateks tegi.

Tahan siinsamas veelkord edasi anda Välis-Eesti Ühingu, tema liikmetele ja poolehoidjatele südamlik tervitus ja edu-soov New-Yorgi Eesti Haridusseltsi, eriti kirjandusosakonna poolt ja Helsingi Eesti Haridusseltsi nimel.

Soovitan omalt poolt, et ühinguga peetakse lähedane kontakt, või seda loodaks, kui see puudub.

J. Preast.

7. septembril sõidavad Ameerikasse järgmised kodumaad külastanud Ameerika eestlased:

Pr. Elisabeth Aulick, pr. Linda Uttermüller, prl. Anna Kopman, hra ja pr. V. Johanson, E. Mason, prl. Lovisa Hamberg ja hra J. Jänes.

Septembri lõpul sõidavad Eesti-t välja: hra ja pr. H. Koff ühes tütreaga ja prouad S. Saari, H. Neps ning J. Barbulesco.

EESTI TARVITAJATE KESKÜHISUS

E. T. K.

Eesti ühiskaupluste suurostu keskkohit.

Peakontor: Tallinnas, Lai tän. 39/41, oma majas.

Posti-, telefoni-, telegrafi- ja kauba-aadress: **Tallinn-Eteka.**

Telegrammide aadr.: „Estoko — Tallinn“.

Asutatud 1917. a.

Omakapitalid 1. jaanuaril 1931. a. Kr. 900.000.—

Kauba läbimüük 1930. a. . . . „ 17.723.000.—

Oma ettevõtted: Kalakonservi tööstused Tallinnas ja mitmel pool randades.
Puukool, kohvi- ja veinitehased Põltsamaal.

E. T. K. importeerib: Põllutööriistu ja -masinaid, kunstväetisi ja jõusööte, süsi, rauda, petrooleumi, kalastustarbeid, keemiakaupu ja toiduaineid: suhkrut, jahu, soola, heeringaid j. n. e.

E. T. K. eksporteerib: Kartuleid, linaseemet ja kalakonserve.

Osakonnad kõigis kodumaa linnades.

Esimese järgu parfümeeria-, kosmeetika- ja tualettseepide tehias Eestis.

Valmistab kõiki eeltähendatud aineid ainult kõrgemas headuses. Eriala: **Kölnivesi (Eau de Cologne)**, mis vastab kõige parematele välismaa erimarkidele.

Esindajad välismaal, (peale Saksamaa) otsitud.

**Aadress: Laboratoorium Viko, Tallinn
Postkast nr. 94**

Asukoht: Lubja tän. 11, oma majas.

Columbia

*grammofoni plaatidel leiata
parimad eesti muusikapalad*

Columbia plaatidel esinevad kõik tuntud eesti ooperi ja opereti lauljad, draama näitlejad, parimad laulukoorid ja hoorikkamad tantsu-orkestrid. Uudistest võime soovitada: **Artur Rinne** poolt lauldud simmani laule harmoonika saatel ja **H. Raudsepa** tuntud

„Mikumärdi“

H. Lauri ja F. Moori ettekandes.

Nõudke **COLUMBIA** katalooge.

THE COLUMBIA GRAPHOPHONE Co., Ltd., London Esindaja Eestis:

A-S. KARL LEMBERG Tallinn, Viru 3

Wäliseestlased!

Raamat, mis ei tohi puudu-
da Teie laual, on

„Eesti

pildis ja sõnas“

Il tundutvalt täiendatud trükk,
ligi 400 parima pildiga hea
trükipaberil ja tekstiga neljas
keeles (eesti, inglise, prantsuse
ja saksa).

Hind ainult Am. \$ 3.—

J. & P. PARIKAS,

TALLINN, KUNINGA 1.

Aksia-Selts

„ODOR“

Suurim parfümeeria — kos-
meetika, majandus ja kontori-
tarbete, maitseainete ning
arstimisabinõude vabrik Gestis

Soovitame:

tinte,
firjalatke,
fontorilliime,
Lõhnadlisid ja
kõniivett:
Chypre,
Königsflieder,
Bompadour jne.

Odor hambapastat ja
pulbrit, fingakreemi
Dollar jne.

Osike,
toetage kodumaa tööstust.

Kandke jalanõusid

UNION

Need on Eestis tunnis-
tatud kõige paremateks.

**Vabrik asub Tallinnas,
Maakri tän. nr. 21.**

**TAIMEVÕI
T E H A S**

Aktsia-Selts

„Extraktor“

**TALLINN,
TELLISKIVI 21
TEL. 29-03, 20-57.**

**2 parimat
taimewõid**

**BONA JA
PRIIMA**

Kadriorus, ilusamas kohas
müüa

2 ehituskrunti

ja üks krunt Kosel, Pirita jõe
lähedal 1957 ruutsülda.

Lähemaid teateid :
„Kinnisvaraomanikkude Pank“
Harju 1, 48.

Baugrundstücke

mit und ohne Gebäude, am
Eingang von Katharinenthal
an der Narvschen und Petro-
leumstraße,

billig zu verkaufen.

Näheres von H. Schwarz,
Piirita tee 6-3

Restoran „Kontsert-Aed“

Kadriori, Veizenbergi 24.

Telefon 306-22.

I-klassi restoran
Kadrioru põlises pargis.

Igal õhtul mängib salong-orkester.

Kõik väliseestlased ja
saavad suurlinnades

Välis-Eesti Ühingu liikmed
teine-teisega alati kokku:

Helsingis: Helsingi Eesti Hariduse-
selts. Itä Kaivopuisto 20.

Riias: Školas iela 13 ja Haridus-
seltsi majas.

Kaunases: Eesti Selts Duonelaicio
g-ve 31-a.

Berliinis: Zum Patzenhofer (resto-
raan) Lützow Ufer.

Pariisis: Cafe „Rondo“ Boulevard
Montparnasse.

New-Yorkis: 310 Lenox Ave. Har-
lem.

Chicagos: Eesti Klubi. 910 Welling-
ton Ave.

Detroitis: Eesti Selts. 9733 Holmur
Ave.

Los-Angelosis: Eesti selts P. O. B.
1532 (kaudu).

San-Franciscos: Eesti Selts 1635
Gough str.

Buenos-Aireisis: Eesti Selts. The
First National Bank of Bos-
ton 99 Florida (kaudu).

Šao-Paulos: Caixa Postal 3530
(kaudu).

Sydneys: Eesti Kodu „Linda“ 249
George str. ja 700 George str.

Schanghai: P. O. B. 1017 (kaudu).

*Toimetuse märkus: Palume Eesti Seltse saata meile täiendavad või puudu-
vad andmed väliseestlaste suuremate kooskämiste asukohtade ja aja kohta.*